

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

DE AMSTERDAMSCHEN MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERZEKERING

AMSTERDAM, Heerengracht 414 - SOERABAJA, Societeitstraat.

Kapitaal-Verzekering **Rente-Verzekering.**

Venduhuis „DIE HAGHE” Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter
publieke veiling. Men betaalt **4 pCt** van de opbrengst
der verkochte goederen. De Directie: H. KRUK.

SCHIEVENINGSCHEN VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

INHOUD: De opleving van Indië. — Stemmen uit de
Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Wat de
Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van
Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en
West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

De opleving van Indië.

In een der dagbladen lezen wij onder elkander de
twee volgende berichten:

Landbouw in Tapanoeli.

„Flora, die in de Inlandsche bladen uitvoerige
„verslagen geschreven heeft over de reis van den
„regeeringscommissaris J. H. Liefcrinck naar Ta-
„panoeli, geeft in een uitvoerig artikel in de „Pa-
„warta Deli” aan het bestuur den raad om, in
„stede van nog meer vreemd kapitaal in dat gewest
„toe te laten voor de vestiging van landbouw-
„ondernemingen, den landbouw der inheemsche be-
„volking met meer kracht te steunen en aan te
„moedigen; vermoedelijk zal dan de emigratie van
„de bevolking naar de Oostkust van Sumatra en
„naar de Straits Settlements sterk verminderen en
„de opbrengst van het land meer ten goede komen
„aan Ned.-Indië, in stede van aan buitenlandsche
„aandeelhouders.”

„In de „Oetoesan Hindia” is te lezen, dat er bij
„de bevolking van Madoera niet veel animo blijkt
„te bestaan, om haar kinderen onderwijs te doen
„geven noch op de desascholen, noch op de gouver-
„nementsscholen. Verschillende desascholen zullen
„gesloten worden. In tegenstelling met vroeger, toen
„de scholen druk bezocht werden, zijn er vaak maar
„5 à 6 leerlingen. Men meent dezen toestand te
„moeten toeschrijven aan de onvoldoende mede-
„werking van het bestuur.”

Afgescheiden van de meerdere of mindere ver-

trouwbaarheid van die berichten, kunnen zij niette-
min tot nadenken stemmen.

Onderwijs en nog eens onderwijs is het eerste en
voornaamste punt op het programma van de her-
vormers van Indië, dat al het andere op den achter-
grond schijnt te stellen. Zeer zeker, niemand zal
ontkennen, dat in het onderwijs een kracht ligt tot
ontwikkeling, tot opheffing van den mensch uit een
kinderlijken staat, uit een geestelooze atmosfeer,
dat het onderwijs de bronwel kan doen ontspringen
van geestelijke en stoffelijke welvaart. Men zij echter
voorzichtig met den aard en den omvang van het
te schenken onderwijs, men houde vooral rekening
met de geaardheid van het volk, zijn vatbaarheid,
zijn levensbegrippen, zijn ontkiemende of meer ont-
wikkelde idealen. Aanvankelijk moet het onderwijs
meer bestaan in het naar voren brengen en het nuttig
maken van bestaande goede eigenschappen, dan in
het aanbrengen van schoolsche kennis. De onder-
wijzer, die zich beschikbaar stelt om in weinig ont-
wikkelde streken meer kennis te brengen, moet het
volk leeren verstaan, leeren begrijpen zijne gevoe-
lens, zijne wenschen, zijne behoeften, in één woord:
in dat volk mede kunnen leven, om het als vriende-
lijke gids te voeren in betere banen. In dat opzicht,
is eenvormigheid van onderwijs uit den boeze, voor
streken vooral waar zeden en begrippen uiteenloopen,
waar de graad van ontwikkeling nog laag is. Het zen-
dingsonderwijs zou aan dien eisch het best kunnen
voldoen, indien de zendeling, bij zijne naastenliefde,
een groote mate van verdraagzaamheid betoont, geen
dogmatische geestdrijver is, maar met geduld zijne
verwachting stelt op de vrucht, die uit het goede
zaad, op het juiste tijdstip in groeizamen bodem
uitgestrooid, zal voortkomen.

Indien het bericht uit de „Oetoesan Hindia” waar
is, teekent het de onverstandige wijze, waarop het
onderwijs ter plaatse geregeld is, of den ongewens-
ten drang tot onderwijs geven aan een volk, dat men
verzuimd heeft, tegelijkertijd op praktische wijze
het nut van het onderwijs te leeren beseffen.

Het is ook niet voldoende, onderwijs te geven. In-
dien men den onderwezene niet de gelegenheid toont
en hem aanbiedt om het geleerde tot zijn voordeel
toe te passen, kan het onderwijs zelfs bedenkelijke
gevolgen hebben en een klasse van ontevreden
scheppen, die de wetenschap, welke hun is aange-
bracht, zullen benuttigen tot het smeden van een
wapen tegen hun leermeester. Het is een lange weg
door de woestijn, waarlangs het onderwijs naar het
land van belofte voert; maar daar aangekomen, vinde
men er het terrein, waar de verworven talenten
nuttig werkzaam gesteld kunnen worden.

Een uitvloeisel van het bezoek van het Comité
„Indië Weerbaar” is geweest de beschikbaarstelling
van een kapitaal tot stichting in Indië van een
Technische Hoogeschool. Dat was een mooie daad,
die echter alleen dan tot haar recht zal komen, wan-
neer gezorgd wordt, dat de Inlanders, die aan die
school de vereischte kundigheden hebben verkregen,
dan ook een daaraan geëvenredigde plaatsing in de
maatschappij zullen vinden.

Het is niet te loochenen, de Inlander is tot alle
kennis bekwaam. Vele Inlanders leveren daarvan
reeds het bewijs. Maar hoe velen gevoelen zich be-
vredigd met het standpunt, dat zij met hun kennis
innemen in de maatschappij? Zijn zij onder de be-
staande omstandigheden gelukkig met die kennis?
Indien deze vraag zeker niet onvoorwaardelijk be-
vestigend mag worden beantwoord, ligt dan niet de
schuld daaraan, dat in het belang van de Inlandsche
bevolking te veel uitsluitend de aandacht is gevestigd
gehouden op schoolonderwijs, zonder te denken aan
het arbeidsveld, waar van de aangeleerde kennis
partij te trekken is?

In de „Pewartu Deli” wordt gelezen, dat aan het
bestuur de raad gegeven is, om in stede van nog meer
vreemd kapitaal toe te laten voor de vestiging van
landbouwondernemingen, den landbouw der inheem-
sche bevolking met meer kracht te steunen en aan te
moedigen, waardoor ten slotte de opbrengst van het
land meer ten goede zal komen aan Ned.-Indië in

Men vrage prospectus voor
het doen uitvoeren volgens
teekeningen en bestek van in-
wendige verbouwingen, sani-
taire en electr. installaties, enz.

N.V. voor Binnenhuis-architectuur en Meubelkunst
CORN. VAN DER SLUIJS
Directeur.
Oude Molstraat 12 f Den Haag Telefoon 4782

Geheele wooninrichtingen,
Meubels naar eigen ontwer-
pen, Stoffen, Behangsels, Ta-
pijten, Lampen, enz.

AU BON MARCHÉ

A. DE VRIES & ZONEN - Opgericht 1879.

DEN HAAG - AMSTERDAM - ROTTERDAM - UTRECHT - BAARN

Indische Uitrustingen voor Dames en Heeren.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

plaats van aan buitenlandsche aandeelhouders. Daarin ligt een eenzijdige, jaloezische aanval op het vreemde kapitaal, op het uitbuiten van Nederl.-Indië ten behoeve van buitenlandsche aandeelhouders. Wij willen nu niet betoogen — het is reeds menigmaal zoo juist gedaan — wat Ned.-Indië aan dat vreemde kapitaal verschuldigd is, en hoe van de daarmede in Indië verkregen voordeelen aan Indië ook weder veel ten goede gekomen is. Zeker zou Nederl.-Indië uiterst gevoelig getroffen worden, wanneer dat vreemde kapitaal zich van daar zou terugtrekken. Hoe zou het Bestuur den landbouw der inheemsche bevolking met meer kracht kunnen steunen en aanmoedigen, wanneer geen beroep gedaan werd op het kapitaal?

Het schijnt ons echter, dat er voor het kapitaal een weg is aangewezen, om het onverdiend verwijt openlijk en duidelijk te logenstraffen. Het kapitaal werke namelijk mée, om den Inlander op te heffen tot den staat van gelijke met den Westerling, stelle hem in staat, om deel te hebben in groote landbouw- en nijverheidsondernemingen, zelf als eigenaar of mede-eigenaar daarvan op te treden. De Inlander heeft de talenten en gaven aangeboren, of hij kan zich die eigen maken; wat hij mist, is kapitaal. Wij denken ons nu een kring van vrienden van Indië, die een fonds bijeenbrengen, zooals men dat gedaan heeft voor de stichting van de Technische Hoogeschool, maar natuurlijk tot een veel grooter bedrag, tot aanvulling waarvan de Regeering niet zal, en voorzeker ook niet mag achterblijven, ten einde ondernemingen tot stand te brengen, waarin Inlanders medezeggend deel hebben zouden, en zich geleidelijk tot eigenaar of mede-eigenaar kunnen opwerken. Een bestuur, bestaande uit Europeanen en Inlanders, heeft het fonds in beheer, verstrekt daaruit de noodige gelden, te verrekenen later met de toekomstige opbrengsten der onderneming, waakt tegen afwijking van het grondtenkbeeld, om den Inlander de gelegenheid te geven zich op te werken tot eigenaar of zelfstandig deelhebber, houdt derhalve toezicht op het bedrijf van hem, aan wien de leiding wordt toevertrouwd, totdat de onderneming vrijgewerkt is of kan worden overgedragen aan een Inlandschen bezitter, die getoond heeft de geschiktheid daarvoor te bezitten. Zulk een denkbeeld ware misschien ook vast te knopen aan de beweging tot afkoop van de „particuliere landerijen“.

Meer dan iets anders zal een streven, als hiervoren vluchtig in enkele woorden aangeduid, er toe bijdragen, om den Inlander te brengen op gelijken voet en tot samenwerking met den Europeaan. Hij zal zich meer bevredigd gaan gevoelen, omdat hij van zijn verworven kennis nuttig partij zal kunnen trekken. De gemeenschap van belangen van allen, die onder de bescherming staan van de Nederlandsche vlag, zal verzekerd zijn.

Zulk een plan is geen utopie. Wie het wel meent met Nederl.-Indië, de middelen er toe bezit of weet bijeen te brengen, overwege het wel ter dege. Men handele echter spoedig, opdat de gedachte, dat Nederland of de Nederlandsche kapitalist met leede oogen het opkomend zelfbewustzijn van den Inlander zou waarnemen, op sprekende wijze zij weerlegd!

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Het nieuwe ontwerp der Grondhuur ordonnantie.

De hr. M. L. M. v. d. Linden heeft in *De Indiër* een viertal artikelen aan bovengenoemd ontwerp gewijd.

Hij begint met te herinneren, dat volgens art. 1548 van het B. W. „huur van goederen is eene overeenkomst waarbij de eene partij zich verbindt om de andere het genot eener zaak te doen hebben, gedurende een bepaalden tijd en tegen een bepaalden prijs, welke de laatstgemelde aanneemt te betalen.“ Verder merkt hij op, dat er een verwantschap is tusschen huur en verkoop, „die zoo groot worden kan dat koop en huur elkander naderen, wat alleen dan mogelijk is waar enerzijds de tijd, waarvoor het gehuurde wordt afgestaan, zeer lang en anderzijds de huurprijs, die betaald moet worden, na eenigen tijd zeer gering is.“

Voor de totstandkoming der huurovereenkomst is geen enkele formaliteit noodig; ze bestaat, zoodra partijen het eens zijn over de zaak, den tijd gedurende welke verhuurd wordt en over den prijs, want al is bij de wet van 31 December 1906 een wijziging in art. 75 van het R. R. aangebracht, zoolang deze nog niet in werking getreden is, moeten bij de rechtspraak over Inlanders de algemeene beginselen van het burgerlijk- en handelsrecht tot richtsnoer worden genomen, „wanneer het de beslissing geldt van zaken, die niet geregeld zijn bij de godsdienstige wetten, instellingen en gebruiken der Inlanders.“

En deze laatste hebben zich nooit met de grondverhuur der Inlanders beziggehouden, omdat de adat door haar agromanisch karakter eischte, dat de grond door den daarop rechthebbende persoonlijk voor landbouw-doeleinden werd bewerkt, zoodat zelfs het braak laten liggen van het land voor andere dan landbouw-doeleinden het verlies van het recht van gebruik van den grond tengevolge had. Althans zoo was het op Java en Madoera en wie met de daar heerschende agrarische toestanden op de hoogte is,

weet, dat bij het „gaden-sawah“ de grond door den bezitter bebouwd moet worden. „Toen onze Landraads-voorzitters uit begrijpelijke doch daarom nog niet te verdedigen onbekendheid met de adat, dat gaden-sawah een onding noemden, omdat pandgeving alleen bij roerende goederen mogelijk is, namen de Inlanders, adats getrouw, den verkoop met recht van wederinkoop, gekoppeld aan een huurovereenkomst te baat, om hun gaden-sawah in de oogen der Landraadsvoorzitters genade te doen vinden en aan den adats-eisch, dat de bezitter eigenhandig zijn grond moet bewerken, te voldoen.“

Spr. meent daardoor voldoende aangegevoeld te hebben, dat ons Westersch huurinstituut den Inlander opgedrongen is en dat door art. 75 R. R. de huurovereenkomst van ons burgerlijk recht ook voor de Inlanders gelden moet, omdat een koloniale verordening niet mag ingrijpen in een regeling, door een wet gegeven. Al is dit ook in het nieuwe ontwerp in 't oog gehouden, er schijnt niet aan gedacht, dat in de artt. 1589, 1590, 1591, 1599 en 1600 den huurder verplichtingen zijn opgelegd in het belang van den verhuurder, en waarvan gezwegen is blijkbaar, omdat dit de huurders, speciaal de suikerondernemingen, zou bemoedigen.

Dit is in de Toelichting onomwonden uitgesproken; we lezen daar immers, dat

„reeds sedert eenige jaren bij de Regeering de vraag in overweging was op welke wijze de nadeelen, welke bij de suikerindustrie in de Gouvernementslanden op Java en Madoera voor de Inlandsche grondverhuurders voortvloeien uit het voorschottenstelsel, zouden kunnen worden weggenomen, zonder tevens afbreuk te doen aan bedrijfszekerheid der ondernemers.“

Merkwaardig acht Schr. deze woorden, omdat daaruit blijkt, volgens de Regeering en het Syndicaat (dat het ontwerp in advies had), dat er thans bedrijfszekerheid bestaat voor de suikerindustrie. Hij maakt er de Regeering een verwijt van, dat deze, hoewel erkennende dat bedoelde bedrijfszekerheid is ontstaan door de „erkende nadeelen, die voor de Inlandsche grondverhuurders in de gouvernementslanden op Java en Madoera voortvloeien uit het voorschottenstelsel“ dit, volgens de Regeering en het Syndicaat nadeelig, volgens hem „verderfelijk en tot pauperisme voerende stelsel“ handhaaft, omdat een wegneming van dat kwaad afbreuk zou doen aan de bedrijfszekerheid der suikerondernemers!!

Schr. ontkent echter, dat die bedrijfszekerheid bestaat, noch zelfs bestaan kan.

Vormen zich in de grondhurende centra bonden, die ervan doordrongen zijn, dat ook voor de suikerindustrie grond, arbeidskracht en kapitaal onmisbare factoren zijn voor de voortbrenging, dan zullen ze begrijpen, dat de Inlanders, wier grond en arbeidskracht onmisbaar is voor de suikerindustrie, „het in hunne macht hebben om den prijs voor de leve-

Instituut ROELIJN

Theresiastraat 77 - 's-Gravenhage

INTERN EN EXTERN.

Eigenares en Directrice: Mejuffr. J. ROELIJN.

Machineschrijven
Stenografie
Talen
Boekhouden

PROSPECTUS OP AANVRAGE.
.**GRATIS VERKRIJGBAAR**

Firma EIJKENSLUIJTERS & TROMP

„LLOYD-GEBOUW“, PIET HEINPLEIN.

Interc. Telefoon HAAG 1587 en 1588.

AGENTEN Stoomvaart-Maatschappij: Rotterdamsche Lloyd. PASSAGE EN EXPEDITIE naar alle werelddeelen. ZEE- EN MOLESTVERZEKERING. ALGEMEEN ASSURANTIEKANTOOR. HOOFDAGENTSCHAP Haarlemsche Brandverzekering-Mij. AGENTSCHAPPEN: Hollandsch-Geldersche Hypotheekbank, Gorinchem; Maas- en Merwebank, Rotterdam. AGENTEN der firma VAN STRAALLEN, MONSIEUR & ERKELENS, Wijnhandelaren, Rotterdam, Den Haag, Den Helder.

Mej. J. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG-VAN REEDE,

SPRAAKLEERAREN TE

AMSTERDAM, 582 Keizersgracht, Tel. N 2916

behandelen alle spraakstoornissen in den ruimsten zin des woords en geven, zoo noodig, aan patiënten gelegenheid tot inwoning gedurende de kuur.

Voor predikanten, juristen, militairen en voor hen die voor hun beroep veel moeten spreken worden met **September Cursussen geopend**, met twee lessen per week.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG
Kneuterdijk

AMSTERDAM
Weteringschans

GRONINGEN
Spilsluizen

Middelbare School v. Handel en Administratie,

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoef te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

GESCHER & KEMPER

..... Spuistraat 61

TAPIJTEN-KARPETTEN

Onovertroffen Collectie.

Mevrouw!

Indien U niet tevreden is over Uw leverancier, bel dan even op

No. 2508 Haag.

Het bestaan onzer firma sedert 1862 waarborgt U een solide bediening.

Anbevelend,
L. A. Biesmans, fa P. Kok.

Spekslagerij. Groenmarkt 38.

Au Corset Gracieux.

G. W. COPPERS.

DEN HAAG,
Spuistraat 36, Telef. 3334.
Piet Heinstr. 107, Telef. 1723.
ROTTERDAM,
Hoogstraat 334, Telef. 6474.
ARNHEM,
Ketelstraat 24, Telef. 1495.
DORDRECHT,
Voorstraat 289, Telef. 1146.
LEIDEN,
Maarsmansteeg 23, Telef. 577.

Grootste en meest uitgebreide Corsetten-Magazijnen zoowel in de goedkoopere als duurste soorten.

Restaurant „DE TWEE STEDEN“

DEN HAAG.

Dagelijks

Diner- en Thé-Concert.

Lunch f 2.50 - Diner-Concert f 4.- - Thé complet f 1.-

ring van grond en werkkraft op te voeren tot aan het peil dat de onderneming nog kan blijven bestaan."

Men behoeft geen profeet te zijn om te voorspellen, dat het hiertoe komen moet, daar de Inl. grondverhuurders door de door Regeering en Syndicaat erkende nadeelen, verbonden aan het voorschottenstelsel, eindelijk zullen inzien, dat aan den grondverhuurder en aan den werkmán, steeds door de suikerindustrie, het aandeel in de ondernemingspremie waarop zij recht hebben, is onthouden."

Het is een kapitalistische kortzichtigheid van de groot-landbouw-industrie, niet in te zien dat de bedrijfszekerheid, dadelijk en voor goed te bekomen was en is door den grondverhuurder, den fabrieks- en den veldarbeiders het hun rechtmatig toekomend aandeel in de ondernemingspremie uit te keeren, te voldoen aan de economische wet van het risico."

En dat alles niettegenstaande door Schr. en anderen, w.o. Mr. Ramaer en Mr. A. Paetst tot Gansoyen daarop gewezen is.

Het is dan ook onmogelijk zich er in te denken, dat én Regeering én Syndicaat in gemoede aan de bedrijfszekerheid, gebouwd op 't voorschottenstelsel, kunnen gelooven, maar voor een oogenblik aannemende, dat de Reg. volmaakt ter goeder trouw is, dan had zij er toch nooit toe mogen overgaan om in een ontwerp dat stelsel te bestendigen, nadat zij in de toelichting heeft erkend, dat daaraan groote nadeelen voor de bevolking verbonden zijn. En het zijn niet alleen de grondverhuurende Inlanders, wien de nadeelen treffen, doch alle grondbezitters in de suikercentra. Immers de verhuring van slechts enkele bouws aan de suikeronderneming ontnemt aan alle grondbezittende Inlanders de beschikking over het noodige bevoeiingswater. Het is te wenschen, dat die nadeelen haar niet bekend zijn, want is dit wel het geval, dan begaat zij een der voor een Reg. grofste fouten „door de utilitas publica te stellen onder de utilitas privata, de eerste dienstbaar te maken aan de laatste."

Het is toch al ergerlijk, dat de Reg., kennende de nadeelen verbonden aan het voorschottenstelsel, die nadeelen niet wegneemt door eenvoudig het voorschotgeven te verbieden, door het recht tot terugvordering daarvan te ontzeggen. „Dat was Regeeringsplicht geweest, ook zonder de uitdrukkelijke bepaling van art. 55 van het R. R."

Het ontwerp zal echter, volgens een verklaring van den G.-G., geen ordonnantie worden, zonder in den Volksraad te zijn aangenomen, zoodat de kans bestaat, dat het naar de snippermand verwezen wordt.

Ten slotte vestigt Schr. de aandacht op een paar nieuwe instituten, die het ontwerp meebrengt.

Plotseling is het instituut van gemeentelijke verhuur op den voorgrond geschoven.

Het zou ook jammer zijn dat de bestaande individuele verhuring de desa als zoodanig zou vrijwaren voor de door de Reg. erkende nadeelen en daar het een feit is, dat de door de desa aangekochte gronden onttrokken worden aan de suikerindustrie, moet de individuele huur worden omgezet in een gemeentelijke verhuur. Het is veel gemakkelijker een overeenkomst te sluiten met het desabestuur dan met individuele grondbezitters. „Een desa-bestuur omkoopen is geen onmogelijkheid en de Inlanders zullen het ontwerp wel dankbaar zijn voor dit nieuwe middel ter bevestiging van de stabiliteit der suikerindustrie, waarvoor geen andere benaming denkbaar is dan die van economische slavernij."

Het gevolg zal zijn, dat de suikerindustrie minder diep in de portemonnaie behoeft te tasten, daar het aantal tot de verhuring bevoegden kleiner zal zijn. Ook zullen de Inl. ambtenaren de gewone tantième van de verhuur wel zien verdwijnen, terwijl ook voor het desabestuur door den langeren huurtermijn van bijv. 2½ jaar het voordeel, dat ze thans genieten, wanneer zij hun onderhoorigen tot verhuur aan de suikerindustrie overreden, aanmerkelijk zal slinken.

Wordt echter de desa als een zedelijk lichaam erkend, dan zal ze ingevolge art. 1653 B. W. een Europeesch instituut worden en niet langer vallen onder het ontwerp dat slechts Inlandsehe grondverhuurders betreft.

„Bovendien is het in flagranten strijd met de plechtig afgekondigde Kon. proclamatie (Staatsblad 1866, No. 80) waarbij de belofte, dat zeer ernstig zal worden gewaakt tegen alle inbreuk op de bezitsrechten van den Inlander op den grond, werd afgelegd."

Immers, bedoelde bezitsrechten zijn verdeeld in agrarisch eigendom, erfelijk individueel- en communaal bezit en ambtsvelden en zonder inbreuk te maken op het bezitsrecht valt toch de individuele verhuring ook van communaal bezeten gronden en ambtsvelden niet om te zetten in een gemeentelijke verhuring. Toch is Schr. er verre van gerust op, dat de Kon. belofte niet geschonden zal worden.

Het ontwerp bevat echter nog een nieuwigheid in den minimum-prijs, die gesteld zal worden op de huurwaarde der gronden. Zoowel door den huurder als door den verhuurder zal met alle omstandigheden rekening gehouden moeten worden en in het bijzonder zal de verhuurder hebben na te gaan of en in hoeverre het doel, waarmee de grond in huur verlangd wordt, afbreuk doet aan het gebruik, dat hij

later na ommeekomst van den huur van den grond maken wil.

Daar de vruchtbaarheid van den bodem vermindert door het daarop telen van suikerriet, zal de verhuurder er rekening mede moeten houden, dat zijn grond na beplanting met suikerriet minder zal opleveren aan padi en polowidjo. Ook schijnt de aanwending van kunstmest bij de suikerrietteelt een nadeeligen invloed uit te oefenen op de later daarop te verbouwen gewassen, zoodat in sommige streken bij aanwending van kunstmest de huursom met ruim 10 pct. verhoogd wordt.

Het Syndicaat, opgetreden als Regeeringsadviseur, weet dit natuurlijk ook en had de Regeering daarmee in kennis moeten stellen, waardoor voorkomen zou zijn geworden, dat de gelijkstelling van den minimum-huurprijs voor gronden bestemd voor de cultuur van suikerriet met die van een padi- en een polowidjo-opbrengst, het geheele ontwerp bespottelijk gemaakt had.

Schr. raadt de Reg. aan, de teelt van suikerriet niet gelijk te stellen met die van polowidjo, daar hij dan, met het oog op de dag- en nachtrekking, andermaal zal aantoonen, „dat de Regeering geen recht heeft om over het bevoeiingswater te beschikken, omdat zij gehouden is de rechten, die Hare rechtsauteuren den Vorsten en hun eijnsheffers op de in ontginning afgestane gronden hadden verleend, te eerbiedigen."

Volgens Pierson (Leerb. der Staathuishoudkunde 2e druk, dl. 1) is de grond zijn huurwaarde in de eerste plaats verschuldigd aan zijn nuttige eigenschappen, ontleend aan de natuur en soms ook aan den arbeid, zoodat Pierson de huurwaarde noemt het inkomen, dat de grondbezitter door verhuring of verpachting voor zijn land kan bedingen.

Andere groote economen, zooals David Ricardo en Carey, zijn eveneens tot de slotsom gekomen, dat de huurwaarde het inkomen is, dat de grondbezitter door verhuring of verpachting kan bedingen, doch bij een gezond economisch begrip kan „de huurwaarde van den grond, noch als minimum, noch als maximum worden aangegeven door de waarde, die de grond voor den verhuurder heeft voor de teelt van andere gewassen dan de huurder gewoon is daarop te kweeken."

Schr. acht den minimum-prijs van het ontwerp dan ook „gewoonweg een wanproduct van economisch onvermogen en de zucht om de dividenden der suikerindustrie te doen stijgen, doch wat nog erger is, het is ook een streven om den Inlandschen grondverhuurder te binden aan dien zoogenaamden minimumprijs."

En dit alles wordt gedaan ter wille van de bedrijfszekerheid der suikerindustrie, die slechts te verkrijgen is „door de meest innige vermenging van de belangen van grondverhuurende Inlanders, van die der fabrieks- en veldarbeiders met die van de suikerondernemingen; worden die belangen één, dan is de bedrijfszekerheid der suikerindustrie gewaarborgd: alle andere middelen om die zekerheid daar te stellen, zullen vergeefsch blijken, omdat slechts de gemelde vereeniging der belangen den economischen grondslag biedt, waarop de bedrijfszekerheid kan worden gebouwd."

Spiegelfabriek en Kunsthandel. — Ecadrementen in alle genres. — Speciale Inrichting voor Vergulden.

PH. DE VOGEL

OOSTERSTRAAT 45. - Tel. 365 - GRONINGEN

Kunstzaal met doorlopende Tentoonstelling van Schilderijen, Etsen en Gravures.

Brood-, Beschuit- en Banketbakkerswinkel van J. J. MOOLENAAR.

Tasmanstraat 134 's-Gravenhage.

Alle Artikelen verkrijgbaar der KONINKLIJKE BROOD- EN BESCHUITFABRIEK LENSVELT NICOLA.

E. CASSUTTO & Dr. A. KERVEL
TANDARTSEN.

FREDERIK HENDRIKLAAN 45.

Telefoon: SCHEVENINGEN 122.

Spreekuur van 1 tot 3 (behalve Zondags).

The Ph. van Ommeren Corporation
of New York.

42 Broadway New York

belast zich met expeditie en verscheping van goederen van

Amerika naar Holland,
Ned. Oost- en West-Indië.

enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten van anderen aard.

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

J. F. A. FESEVUR

Militair- en Burgerkleedermaker.

Sarphatistr. 27 - Amsterdam

Telefoon NOORD 1907.

Uitrustingen voor Oost- en West-Indië

Manicure. Postiche d'Art. Face Massage.
COIFFEUR MODERNE

PIERRE MATVELD

voorh. E. LETITRE.

Parfumeries françaises et anglaises.

Articles de Toilette en tous genres.

Spécialité de la Maison

„LA SUBLIME“ EUCAL RASPARFAIT.

Crème Venus. - Eau de Cologne Russe.

Eau de Cologne 1813.

Essences. Poudre de riz. Anti Moustique.

PASSAGE 13 - TELEPHOON 1606. - LA HAYE.

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren-

Mode Magazijnen.

Handschoenen.

Suriname.

Een vijftal jaren geleden stelde de heer *F. Teding van Berkhout Jr.* te Haarlem voor — zie de „*Nieuwe Courant*” van 11 en 14 November 1912 — om onze West-Indische Koloniën te verkoopen „aan den meestbiedende onzer bureu aldaar, zij het de Vereenigde Staten, Engeland, Frankrijk of wie dan ook die bezittingen uit strategische overwegingen of uit puren landhonger zou willen overnemen.” De koopson zou moeten dienen om een krachtige vloot aan te schaffen, die ons het rustige bezit zou verzekeren „van de milliarden, die Oost-Indië voor ons waard is, en om Harer Majesteits Oostersche onderdanen de vruchten te doen plukken van den beschavingsarbeid der laatste tientallen jaren.” (Zie de bespreking van dit voorstel in „*Het Koloniaal Weekblad*” van 28 November 1912).

Een paar jaren later kwam *Dr. C. J. Wijnaendts Francken* in zijn boek „*Door West-Indië*” nog eens op dien verkoop terug. (Zie „*Het Koloniaal Weekblad*” van 11 Februari 1915).

Tot dusverre was geen koopson genoemd. Dit deed „*Onze Zelfstandigheid*” van 15 October 1917. Het blad dacht zich een koopson van 400.000.000 dollars, waarmede Nederland de crisisuitgaven zou kunnen dekken, de Zuiderzee zou kunnen dempen, enz., enz. De som was reeds respectabel! Maar in het begin van December j.l. verspreide zich hier te lande het gerucht, dat de heer *Joost van Vollenhoven* uit Amerika was teruggekomen met een aanbod van de Vereenigde Staten om ons de West-Indische koloniën af te koopen voor de kapitale som van 2.000.000.000 dollars plus een garantie voor ongestoord bezit van Oost-Indië!

Velen in den lande hebben zich blind gestaard op die volkomen uit de lucht gegrepen, reusachtige cijfers, reusachtig zelfs in dezen tijd van reusachtige cijfers. En het is te verklaren, te vergeven zelfs, dat menig Nederlander niets liever zou zien dan die voordeelige transactie zoo spoedig mogelijk te sluiten. (Crisisuitgaven dekken, Zuiderzee dempen, ongestoord bezit van onze Oost, enz., enz.!!)

Een van die Nederlanders, de heer *B. Boekhoudt*, heeft aan dit verlangen uiting gegeven in een brochure „*De verkoop van Ned. West-Indië een algemeen Nederlandsch volksbelang*”, eenige dagen geleden verschenen. Zoozeer heeft hij zich blind gestaard op die verlokkelijke cijfers, dat hij niet in staat is in den economischen toestand onzer West-Indische Koloniën de lichtpunten te zien, die mannen als *Lely*, *Idenburg* en *Fock* — om slechts deze te noemen — wél waarnemen. De heer *Boekhoudt* heeft uit het Rapport der Suriname-commissie alles bijeengegaaud wat van zijn gading was, maar het schijnt hem niet te zijn opgevallen, dat de commissie als vrucht van haar onderzoek niet heeft voorgesteld Suriname te verkoopen.

Na hetgeen wij in dit weekblad reeds over deze kwestie hebben geschreven, zullen wij niet nogmaals in een tegenpleidooi treden, ook niet onderzoeken of de cijfers van den heer *Boekhoudt* juist zijn. Slechts deze twee zaken willen wij nog eens vooropstellen: 1e. naar onze meening zullen de Vereenigde Staten voor de verkrijging van Suriname geen noemenswaardige som beschikbaar stellen; en 2e. kan geen mogendheid ons het ongestoorde bezit van onze Oost waarborgen.

Komt het na dezen oorlog tot een volkerenbond, dan is die waarborg overbodig. Blijft die volkerenbond uit of valt hij na eenigen tijd weer uiteen, dan kan niemand voorspellen welke groepeerings van staten voor den dag zullen komen. Een verbond b.v. van het Duitsche Rijk, Rusland, Turkije en Japan is volstrekt niet uitgesloten en wat dan het lot zal zijn van onze Oost-Indische koloniën, wie kan dat zeggen, vooral zoo wij door den verkoop van onze West aan de wereld verkondigen, dat wij zelf ons koloniaal bezit te groot vinden.

En hoe als b.v. de bevolking van Java er toe kwam het zelfbeschikkingsrecht voor zich op te eischen? Wat zouden wij dan aanvangen met den waarborg van ongestoord bezit, door welke mogendheid ook gegeven?

Nog iets, Suriname is altijd een lastpost geweest, beweert de heer *Boekhoudt*. Is de geschiedenis der kolonie voor hem niet geschreven?

Neen, wij zijn niet onmachtig de kolonie weer tot bloei te brengen, maar die taak zij niet opgedragen aan de Nederlandsche Regeering, maar aan de Nederlandsche kapitalisten, die ook Java en Deli hebben gemaakt tot wat ze zijn.

De fout is juist steeds geweest dat men van de regeering verwachtte wat de Nederlandsche ondernemingsgeest had moeten doen, als in den bloeitijd van Suriname.

Wij verwijzen onze lezers hier ook naar een artikel van den heer *Fred. Oudschans Dentz* in „*Neerlandia*” van Februari.

Naar aanleiding van het derde jaarverslag van de Kamers van Arbeid en van Koophandel en Fabrieken in Suriname (1916) schrijft „*De West*” van 26 October o.m.:

„Het rapport bepaalt zich niet tot de schommelingen in ons koloniaal leven over het afgelopen jaar, doch tracht in groote lijnen na te gaan, of, over een reeks van jaren genomen, vooruitgang te bespeuren valt, in den geest als door Mr. C. F. Schoch werd gedaan in zijn terugblik op Orijnsendag.

Het rapport komt tot dezelfde slotsom als Mr. Schoch: er is vooruitgang, en zelfs belangrijke vooruitgang.

Twintig jaar geleden was de waarde van den uitvoer veel minder dan die van den invoer. De kolonie had een passieve handelsbalans. In 1904 was de verhouding buitengewoon ongunstig. De uitvoerwaarde was niet veel meer dan 3.5 miljoen, en de invoer bedroeg ruim het dubbele.

Om te betalen wat wij invoerden, moest dus de kolonie ruim 3.5 miljoen bijpassen boven hetgeen onze uitgevoerde producten opbrachten.

In volgende jaren kwam geleidelijk verbetering in dien toestand en reeds in 1910 zien wij de rollen omgekeerd. De uitvoer overtrof den invoer. Wat wij uitvoerden was niet alleen voldoende om alles te betalen wat wij invoerden, doch er was zelfs een klein overschot, dat in den vorm van kapitaal naar de kolonie vloeyde. Onze passieve handelsbalans veranderde in een actieve.

In 1913 bedroeg het verschil in ons voordeel reeds ongeveer twee miljoen gulden. Daarna daalde het, onder den invloed van het uitbreken van den oorlog, doch het afgelopen jaar was het voordelig verschil weder twee miljoen. De uitvoerwaarde bedroeg in 1916 acht miljoen en de invoerwaarde zes miljoen gulden.

Heel opmerkelijk is, dat de invoer in de laatste twintig jaren niet veel hooger is geworden. De invoerlijn vertoont, al schommelend, een paar miljoen stijging, tot 1911, om daarna weder met beslistheid te dalen.

Het dalen van den invoer kan een ongunstig verschijnsel zijn, als het wijst op verminderde koopkracht der bevolking. Wanneer echter de vermindering een gevolg is van toenemende eigen productie, dan kan men zich daarover slechts verheugen. Het laatste is hier het geval. Een bekend voorbeeld daarvan is onze rijstproductie. In 1915 moesten nog 4½ miljoen kilogram rijst worden ingevoerd. In 1916 daalde dit tot 2½ miljoen en op dit oogenblik is de aanvoer van buiten bijna geheel gestaakt.

Ook de productie van mais en aardvruchten was in 1916 grooter dan te voren, zoodat minder voedsel behoefde te worden ingevoerd.

De invoerwaarde die in 1904 per hoofd der bevolking bijna honderd gulden bedroeg, was het afgelopen jaar nog geen zestig gulden per hoofd.

Daarentegen was de uitvoerwaarde, die in 1904 nog geen vijftig gulden per hoofd bedroeg, het afgelopen jaar gestegen tot tachtig gulden per hoofd.”

**LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER
HOFLEVERANCIER**

Brood - Beschuit - Banket

Wees niet blind voor Uw voordeel en koop een

Monarch
Wahl
schrijfmachine
met optiel- en
afrekapparaat.

HOOPDAGENTEN
HEYENBROCK, HASELAGER & Co
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN-HAAG

ANDRÉ KLEINGELD
KLEEDERMAKER
Groot Hertoginnelaan 132, DEN HAAG. Tel. H 6682
PELSJASSEN
WINTERJASSEN
ULSTERS

Tel. Interc. H. 447.
Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15
's GRAVENHAGE

Kunst onder een ieders bereik.

2100 Reproducties van Oude en Moderne Meesters uit alle Musea van Europa.
Prijz 75 cent per stuk. Gratis ter inzage.
Katalogus met alle afbeeldingen à f1.50 p. st. pl. porto.
Kunsthandel **H. BOS** 2e Sweelinckstr. 99
.....DEN HAAGTelefoon H. 8757

Heeft U BANDEN noodig?
Bel op H. 2357
Regeeringsprijzen. Altijd Voorraad.
RIJWIELMAGAZIJN „BINTANG”
Newtonplein 152 - Tel. H. 2357 - 's-Gravenhage

J. J. CREZEE,
3de Ohrechtstraat 179a - Den Haag,

geeft de hoogste waarde voor alle Opruimingsgoederen, geheele of gedeelten van Inboedels, oud Papier, Flesschen, Metalen, gedragen Kleeders, Tapijten, enz. enz. enz.

Firma J. MÖSSINGER
Heerestraat 29 GRONINGEN Telefoon 308.
Chirurgisch Orthopaedisch Instrumentmaker,
Opticien.
ARTIKELN VOOR ZIEKENVERPLEGING in den ruimsten zin steeds voorradig.

F. C. DE BRUYN
Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.
Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuis bezorgd.
Vraagt Prijscurant. Neemt Proef.
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND - BU-ALLEN-DIE-MET-VERLOF-IN-NEDERLAND-VERTEDEVEN
DEGELUK-ONDERWIJS-IN
DUITSCH . ENGELSCH . FRANSCH . SPAANSCH . ITALIAANSCH
LET-OP-HET-JUISTE-ADRES-DER-ORIGINEELE-BERLITZSCHOOL
OVER-DE-WAALSCH-KERK
58^oNOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

GIJPs Alcoholvrije Groc MOSKOWA
(Gedeponeerd).
is verwarmend, smakelijk en zuiver.
Vraagt Uwen winkelier en bij de fabrikanten Fa. GIJP & Co., Tel. H. 2062.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Samenwerking. „De Indiër” schrijft, dat de Ver. „Insulinde” gaarne samenwerken wil met de *Sarikat Islam*, ter verkrijging van kiesrecht, alzo de *Kaom Moeda*, die vervolgt: „Insulinde” begint dus onze medewerking op prijs te stellen. Wil zij ons de hand reiken, gaarne nemen wij die aan.”

Beschuldigingen. In de *Pantjaran Warta* is opgenomen een brief, gericht aan het S. I. bestuur te Tebing-Tinggi (Palembang), welke hieronder volgt: „Onlangs vertoefden in mijn *doesoen* lieden uit Landoer, zoo juist terug gekeerd van Batavia, het land hunner ballingschap. Zij hebben er zwaren arbeid verricht, maar hadden 't overigens goed. Toen zij opgesloten waren te Tebing-Tinggi, werden zij anders behandeld. Toen toch werden zij, als zij tot onderzoek voor moesten komen, *geslagen door den mantri politie en den cipier*. Velen hunner, medebeschuldigden (in de zaak van den *demang* van Tandjoengraja) zijn *tengevolge van mishandeling bezweken*. De geneesheer, bij hen geroepen, verklaarde, dat *pest de doodsoorzaak was*. Dit verwonderde mij (den schrijver). Anderen, die niet beklagd waren in dezelfde zaak, leden niet aan pest. Het is jammer, dat bij een naar aanleiding van een klacht ingesteld onderzoek de lieden van Landoer, uit vrees of door anderen invloed, hunne verklaringen herroepen hebben. Het onderzoek, door den *demang* geleid, was een paskwil. Deze zeide: De resident zag graag, dat de *Sarikat Islam* kapot ging.”

Wat is toch de reden van de vijandschap, die de *demang* der *Sarikat Islam* toedraagt? Hij heeft 't toch aan de *Sarikat Islam* te danken, dat de afgevaardigden der oproerlingen uit Djambi, die de bevolking van zijn district kwamen opruien, zoo gauw gevat zijn!” Alzo de schrijver.

Anti-S. I. In Rembang zijn het de Inlandsche ambtenaren, die de *Sarikat Islam* plagen — alzo schrijft de *Oetoesan Hindia*. De dessahoofden schijnen met de Inlandsche ambtenaren samen te spannen, om de dessalieden te onderdrukken en hen naar hun goedvinden te behandelen, vooral als zij leden van de *Sarikat Islam* zijn. In de Kota Rembang en het onderdistrict Soember worden klachten eenvoudig niet behandeld.

Slechte invloed. Hetzelfde blad schrijft, dat het niet veilig is in het onderdistrict Berbah. Elken nacht wordt er gestolen en de politie vindt de dieven nooit uit. De bevolking berust in dezen toestand en geeft kleine diefstallen maar niet meer aan. Ziehier de oorzaken dezer onveiligheid:

1e. De dessaman kan zich met moeite in het leven houden. De ondernemingen storen zich niet aan het contract en houden ingehuurde gronden vijftien maanden achteren in gebruik, zoodat de dessaman maar negen maanden heeft voor het planten van *padi*.

2e. De suikerfabrieken zijn verzamelplaatsen van gokkers in den maaltijd. Wie met dobbelen dan alles verloren heeft, zoekt zich schadeloos te stellen door straatroof en diefstal.

Hoe komt 't, dat de *ketjoes* (roovers) 't zoo goed hebben in Bantool? De oorzaak ligt alweer in den slechten invloed der ondernemingen. Hierbij komt nog de omkoopbaarheid van de politie.

Asmodee-volkje. *Keok* schrijft in de *Kaom Moeda* o.m. 't volgende: „De *Neratja* heeft de lieden, die tegen de Inlandsche beweging gekant zijn, met den naam „*Asmodee-volkje*” (*Kaom Asmodee*) bestempeld. d.w.z. het *duivels-volkje*, en meldt: Dat het ijveren van de Asmodee-pers niet zonder gevolgen blijft, bewijst o.a., dat de zusters-Ursulinen besloten hebben geen Inlandsche kinderen meer op haar scholen toe te laten. Dit werd onlangs schriftelijk medegedeeld aan een welgestelden Inlander, die graag zijn dochtertje op een Fröbelschool der Zusters geplaatst zag. Kinderen, die reeds aangenomen waren, werden weer afgevoerd. De vader beproeft nu zijn kind elders geplaatst te krijgen. Misschien vangt hij weer bot ook bij die Europeesche scholen. Het Asmodee-volkje juicht natuurlijk. Alle Europeesche scholen voor onze kinderen gesloten..... Maar het Asmodee-volk is niet baas in ons land.” — De *Neratja* vervolgt: Maar wij vreezen niet. Al schreeuwt het Asmodee-volk nog zoo hard, dat de Inlander te veel krijgt, terwijl de Europeaan te weinig ontvangt, de Regeering — dit vertrouwen wij — zal ons geen kruimpjes toewerpen van het maal der Europeanen. Gebeurt dit toch door den fatalen invloed der Asmodeeërs, welan, dan zullen wij zelf voor scholen zorgen.”

S. I.-opvattingen. Hoe weinig de leden der S. I. nog doordrongen zijn van het doel hunner vereeniging, bewijst het volgende geval — alzo de *Pantjaran Warta*: Een S. I.-lid te Tjandjoer komt wel eens zijn broer te Batavia opzoeken, die op Sawah Besar woont. Nu onlangs weer bij dezen broer op bezoek, had hij geen geld om zijn terugreis te bekostigen. De broer kon niet helpen. De man uit Tjandjoer wendde zich tot het S. I.-bestuur te Batavia om hulp, dat hem naar den hoofdredacteur van de *Pantjaran Warta* verwees. De hoofdredacteur legde den man uit, in welke gevallen de S. I. aan haar leden steun verleent. De S. I. heeft geen fondsen om de *soedaras* in staat te stellen snoepreispjes te ondernemen.

De *Oetoesan Hindia* waarschuwt in een harer nummers de S. I.-leden op Java voor twee gewezen S. I.-leden uit Bandjarmasin, die den goeden naam der Inlanders bederven en vooral die van de S. I.:

„S. I.-ers opgepast!” alarmeert hetzelfde blad een veertien dagen later. Uit Gorontalo ontvangen wij bericht, dat zekere *Abdul Karim* er verwacht wordt, die zich zelf afgevaardigde noemt van den voorzitter der *Centrale Sarikat Islam*. Weest ge-waarschuwd! Hij is geen afgevaardigde van de C. S. I.

In de *Kaom Moeda* staat een hoofdartikel van vijf kolommen over contributieheffing van de leden der S. I. De schrijver beveelt een heffing aan van $\frac{1}{2}$ pct. van het inkomen. Vanaf de oprichting van de S. I. wordt de contributie meer beschouwd als een vrijwillige bijdrage, waarvan het minimum vastgesteld is op 2½ cent 's-maands en het maximum op f 1.— per maand. Hij dringt aan op geregelde betaling. Hij acht er zich toe gerechtigd in de *Kaom Moeda* deze zaak te behandelen, daar het blad een S. I.-orgaan is. Evenmin als het Gouvernement zijne verplichtingen kan nakomen, als de belastinggelden niet geregeld binnenkomen, kan de S. I. iets doen, als er geen geld is. Zonder geld is de S. I. als een menschelijk lichaam zonder bloed.

In de Algemeene Vergadering van de S. I., den 9en September j.l. te Besoeki gehouden — schrijft de *Oetoesan Hindia* van den 29en d.a.v., spreekt *Said Hasan bin Semit* zijn verwondering uit, dat aan de S. I. geen verlof gegeven is in haar optochten ter plaatse behalve de Nederlandsche driekleur ook de vlag van den Islam, de vlag met de ster en de maan, te vertoonen. Deze vlag is niet die van Turkije alleen. Wij kunnen de vlag van den Islam voeren, zonder de neutraliteit van Nederland in gevaar te brengen. *Said Hasan* sprak verder: D. S. I. leden houden zich goed en zijn vlijtig als de mieren. Vóór de S. I. bestond, werd op de Mohamedanen getrapt, als op het gras, zoowel door hun geloofsgenooten als door anderen. Nu gaat dit niet zoo gemakkelijk meer. Onder de Europeanen zijn er die veel voor de S. I. voelen, al zijn er ook enkele, die ons tegenwerken. De S. I. heeft niet vruchteloos gewerkt. Om iets te noemen: Kwam vroeger een assistent-wedono zijn opwachting bij den regent maken, dan werd hem een plaats op den grond aangewezen; nu wordt hem een stoel gepresenteerd. Maar er moet nog veel meer veranderen. Zoo hooren wij nog vaak spreken van „den kleinen man” (wong tjilik). Dit geeft aanstoot; met deze woorden duidt men kinderen aan.

Wie iets heeft, bespreke 't gerust met het S. I.-bestuur. Wie bij verhuur van zijn grond aan de suikerfabrikanten meent, dat de voorwaarden voor hem niet voordeelig zijn, zegge dit vrij uit. Ik weet, dat vele *koelies*, die aan de waterleiding in het onderdistrict Wringin werken, geen loon krijgen, terwijl hun toch loon is toegezegd. Er zijn klachten over het besproeien der wegen, over regelingen bij het sluiten van huwelijken, die onmenselijk grievend

Firma H. C. MORSINK Ez.

(JOH. H. MOHRMANN, v/h Lid der
Firma LEDEBOER & Co.)

Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30
Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Samballans, Boemboes
Agar-Agar
Roode Vischjes
Atjar Reboeng
„ Djagoeng
„ Taugé
Ketjap Benting
Assem, Kemiris
Kriep Blinjo
Kerrie djawa
Trassie

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Zuid-Hollandsche
Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD
wordt U een dividend
van 5 %o gewaarborgd.

AUTOMOBIEL-TECHNICUM

Charlotte de Bourbonstraat 63—65. 's Gravenhage
Directeur: G. F. STEINBUCH c.c. ing., Corn. Speelmanstraat 42, Tel. 204.

Cursussen voor Automobielbestuurders, voor
Chauffeurs en voor Reparatoren.

Prospectus op aanvraag.

Bij voldoende deelname speciale DAG- of AVOND-
cursussen te organiseren voor verlofangers.

<p>GENEALOGISCH BUREAU BELAST ZICH MET HET SAMENSTEL- LEN VAN GESLAGTS- REGISTERS BIJEN BRENGEN DER BE- NOODIGDE WETTE- LIJKE STUKKEN VOOR ADELSE- KENNING INL. WING DEN HAAC</p>		<p>HERALDISCH CARL KÖFFLER & VERHEFFING HET OPSPOREN VAN FAMILIEWA- PENS EN ZEGELS ALS MEDE ALLE WERKZAAMHE- DEN OP DAT GEBIED IN DEN UITBREID- STEN ZIJN TELEFOON N. 7840. OBRÉCHTSTR. 181.</p>
--	--	---

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant le Rang.

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Interc. 4737.

Code 5th Edition A. B. C.

	<p>UITRUSTINGEN voor INDIE. Geheel compleet CIVIEL EN MILITAIR EBRS G-VLES Breestraat 177 LEIDEN. Tel. Int. 393.</p>
--	---

zijn voor de vrouw. Er zijn klachten van dessalieden, die verplicht zijn te helpen blusschen bij rietbranden, ook als het blusschingswerk ver buiten hunne dessa moet verricht worden."

Zin voor Politiek. De zin van den Inlander voor politiek wordt duidelijk merkbaar — schrijft de *Kaem Moeda*. Wie maar eenige kennis heeft en nadenkt, kijkt om en houdt dan het oog gericht op de dingen, die komen zullen. Het verenigingsleven ontwikkelt zich. Daar is bijv. de „Regentenbond". Hoewel deze bond geen vakvereniging is, verliezen de heeren regenten de belangen van den Inlander niet uit het oog. Ook van „Boedi-Oetomo" moet dit gezegd. Van alle Inlandsche verenigingen is de „Regentenbond" de eerste, die zich in de sympathie van den Soesoehoenan van Soerakarta verheugen mag. De gift van f 2000, volgens het Soerabajaasch Handelsblad aan den „Regentenbond" geschonken, is een bewijs, dat Zijne Hoogheid zich niet onbetuigd wil laten, waar het geldt de lotsverbetering van den Inlander. Mogen andere hooggeplaatste Inlanders dit goede voorbeeld volgen. Wanneer worden nu „Boedi-Oetomo" en de „Sarikat Islam" door de Hooge heeren bedacht?

Inl. Godsdiens-Onderwijs De *Kaem Moeda* deelt mede, dat het bestuur van de „Mohamadiah" te Djokdjakarta, het verzoek gedaan heeft tot het houden van een geldloterij, groot f 10.000, voor het oprichten van een school voor Inlandsch godsdiens-onderwijs.

De leerlingen van de M.U.L.O.-school te Djokdjakarta hebben Donderdag den 12en September voor het eerst godsdiensonderwijs gehad en wel in het gebouw van de „Mohamadiah" van *Kijahi Dachlan*. (Ooetoesan Hindia). Donderdags namiddag eindigen de lessen aan de M.U.L.O.-school reeds te 12 uur. Dan krijgen de Europeesche leerlingen godsdiensonderwijs tot 1 uur van den pastoor of dominee. In 1914 kregen, door het sluiten der H. I. school om 11.15 uur, als het Vrijdag was, de leerlingen gelegenheid, de *mesdjid* te bezoeken. Nu gebeurt dit niet meer. Te Bandjermaasin krijgen de leerlingen van de H. I. school eens in de week godsdiensonderwijs. (*Pantjaran Warta*).

Kan dit ook niet op alle andere scholen, die door Inlandsche kinderen bezocht worden? Jammer, dat niet oyeral menschen aangetroffen worden, voldoende thuis in den Islamitischen godsdiens, om er degelijk onderwijs goed in te kunnen geven.

„Indië Weerbaar." In de S. I. vergadering (van 12 September hierboven bedoeld) heeft ook Abdoel Moeis gesproken (*Pantjaran Warta*). Het doel der bijeenkomst was ook de actie der socialistischen tegen te gaan, die tegen „Indië Weerbaar" opponeeren. Abdoel Moeis beschuldigde de socialistischen, de S. I. te willen vernietigen. Baars heeft dit duidelijk uiteen gezet.

Zelfbestuur. Reuter bericht, dat de Engelsche regering van plan is, de Britsch-Indische bevolking meer aandeel in het landsbestuur te geven, schrijft de *Neratja*. De Europeesche oorlog heeft de saamenhoorigheid van Engeland en zijne koloniën duidelijk doen uitkomen. Britsch-Indië zal dus over niet langen tijd autonomie erlangen. Hoe staat 't met ons Indië? Let op de ethische politiek, op de decentralisatie, op den Volksraad. Het hangt van onze houding af — alzoo de schrijver — of er voor ons spoedig of eerst na onafzienbaren tijd zelfbestuur komen zal.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Associatie. In de *Djawa Tengah* wordt den lezers toegelicht, wat feitelijk hier onder verstaan moet worden en verder opgemerkt, dat de Indo's het eerst er over gesproken hebben, als voorwaarde om in Indië zelfbestuur te erlangen. Associatie tusschen Chineezzen en Indo's kan, volgens den schrijver, niet verwacht worden, omdat de Chineezzen nimmer een behoorlijke behandeling van de Indo's ondervonden hebben. Als de Indo zijn doel bereikt heeft, zal de Chinees wel verder aan zijn lot worden overgelaten. Van samengaan zal dan geen sprake meer zijn. Dit is de reden, waarom ook de Inlander niet geneegen is om tot associatie met den Indo over te gaan. Daarentegen zijn er vele overwegingen voor den Inlander om met den Chinees samen te gaan.

Breken met het Wijkenstelsel. De redactie van de *Perniagan* biedt den Chineezzen van Bandong hare gelukwenschen aan voor het feit, dat de Gemeenteraad aldaar de grenzen der gemeente heeft aangegeven als te zijn ook die van de Chineesche wijk, waardoor de verordening op het wijkenstelsel aldaar is komen te vervallen. Zij geeft de gemeenteraden

van andere plaatsen in overweging het goede voorbeeld van Bandong te volgen, tevens den wensch uitsprekende, dat naar aanleiding van het in Bandong genomen besluit, de Regeering voor het vervolg met het wijkenstelsel zal breken.

„Chineesche Oplichters." In de „*Handelsbazuin*", een blad dat te Batavia verschiijnt, is een verhandeling geschreven over de plaats gehad hebbende suikercrisis, waarin gesproken wordt over „Chineesche oplichters." Naar aanleiding hiervan worden in de *Perniagan* de Hollanders door *Pang Khoem Lim* duchtig uitgescholden. Hij zegt, dat er meer Hollanders dan Chineezzen zijn, die tot het gilde der „oplichters" behooren. Toen de opiumpacht nog bestond, ja nu zelfs nog, telt men onder de politie, van de schouten tot de residenten toe, velen, die niet vies zijn van „de smeer" der Chineezzen.

Niet met gelijke Rechten. In de *Perniagan* wordt er over geklaagd, dat de Regeering aan de *Tiong Hwa Hwe Koan*-vereniging geen vergunning heeft willen verleen voor het houden van een geldloterij tot stijving der kas, wat dringend noodig is, ja dat zelfs geen antwoord op het betrekkelijk verzoekschrift ontvangen werd. Een vergelijking wordt dan gemaakt met Europeesche verenigingen en zelfs societeten, aan wie op dergelijke verzoeken wel toestemming verleend werd, en die toch geen beter doel dan genoemde Chineesche vereniging nastreven.

Protest tegen Onheusche Behandeling. In de *Djawa Tengah* wordt gereleveerd, dat reeds meermalen geklaagd werd over de verregaand onheusche behandeling door Inlandsche beambten van den pandhuisdienst ondergaan van de zijde van een Europeesch administrateur en controleur bij dien tak van dienst. Hierover werd reeds bij de hogere autoriteiten geprotesteerd. Niettegenstaande de Regeering meer dan eens te kennen gegeven heeft, dat zij van dergelijk optreden van hare ambtenaren niet gediend is, zijn er toch nog ambtenaren, die zich aan de aanschrijvingen hieromtrent niet storen. Begrijpen zij dan niet, dat zij door dit betoon van geringschatting weinig eerbied voor de Regeering aan den dag leggen? Zoo vraagt de schrijver.

Onlangs — zoo gaat hij voort — had weer een onhebbelijk optreden plaats van een aspirant politieopziener tegenover een ter goeder naam en faam bekend staanden Chinees te Soerabaja. Naar aanleiding hiervan werd aldaar een groote vergadering gehouden, waarbij 30 verschillende Chineesche verenigingen vertegenwoordigd waren en waarop besloten werd gezamenlijk bij de Regeering protest aan te teekenen over dat optreden ter voorkoming van herhalingen van dergelijke handelingen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

't San Francisco Hindoe proces.

Wij hebben vroeger melding te maken gehad van verschillende verschijnselen, die een samenstellend deel vormden van een wijdvertakte samenzwering gericht tegen 't Britsche gezag in Indië. Zij deden zich voor in Canada, San Francisco, Japan, Singapore en ook werd Batavia er bij genoemd. Nader is gebleken dat dit geen vrij onschuldige kefferijen van eenige heethoofden zijn geweest, doch dat men hier te doen heeft gehad met een vrij goed georganiseerde poging om een militaire onderneming door Siam heen tegen Britsch-Indië te richten. Anderzijds moet men er zich weer over verbazen, hoe hierbij op succes gerekend is kunnen worden, bij den op stuk van zaken toch veel te zwakken inzet om iets te kunnen bereiken. Tijdens den oorlog heeft, zooals uit de tot nu toe beschikbare gegevens is op te maken, Duitschland de beweging krachtig gesteund, in de hoop Engeland in zijne kolonie afbreuk te doen, maar dit zelfs heeft aan 't geheel toch de kracht nog niet gegeven, die voor een voldoende kans op welslagen noodig ware geweest, terwijl bovendien de leiders weer niet bestand zijn gebleken tegen de ver-

Grand Hotel Restaurant

„Central"

De meest bekende Inrichting der Residentie.

F. I. TAVERNE, Arts.
PIET HEINSTRAT 30 's-GRAVENHAGE.

SPREKUREN :

Maandag, Dinsdag, Donderdag en vrijdag,
van 10.30 tot 1.30 uur.

Behandeling van: *Beenwonden*, waarbij geen rust vereischt wordt, *Suikerziekte*, *Nierziekten*, *Huidziekten* en *Geslachtsziekten*.

A. VAN DER PUTTEN,
Veenestraat 8-10 - DEN HAAG - Tel. 5330
Specialiteit: Damesblouses - Rokken
Zijden Stoffen. Garneer-artikelen.

Nutskweekschool voor Onderwijzeressen te NIJMEGEN.

Het Bestuur maakt bekend, dat met den nieuwen cursus in **Mei a.s.** gelegenheid is tot plaatsing van **nieuwe leerlingen in alle klassen.**

Ouders of voogden van candidaten worden verzocht zich aan te melden vóór **15 Maart a.s.** bij den Directeur der School, *Guyotstraat 11.*

Op aanvraag worden prospectussen toegezonden. De datum van het toelatingsexamen wordt nader bekend gemaakt.

Ruime gelegenheid tot huisvesting van leerlingen bij beschaafde families in de stad.

Des avonds vinden de leerlingen gelegenheid om aan de school, onder deskundig toezicht, het **huiswerk** te maken.

HET CENTRUM PARKSTRAAT 91a
DEN HAAG
Lancia en Jackson Automobielen
Garage, dag en nacht geopend.
Reparatie-werkplaats.
Bijkantoor der gelijknamige firma te BATATIA

T. B. VAN DER POL
Daendelsstraat 1c 's-Gravenhage
Telefoon 5785 H.

Vertrouwd adres van prima Rijkkleeding voor Dames en Heeren en Avondkleeding.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN",
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

A. M. CORNELISSEN
Telef. 746 - ARNHEM - Steenstr. 83c
SANITAIRE INSTALLATIËN.
VERLICHTING
VERWARMING
Aanleg van Gas-, Water- en Electr. Leidingen.

Verhuizingen en Transporten.
BEHANGERIJ EN STOFFEERDERIJ
Groote, ruime, droge Bergplaatsen ter bewaring van Inboedels.

DE BLOOIS & JENTEN
Kantoor en Remise:
Hoefkade 556—564
hoek van Bassenstraat
'S-GRAVENHAGE - TELEFOON H. 9380

lokking, die van 't ter hunner beschikking gestelde geld uitging.

De N.R.Ct. heeft een uitvoerige correspondentie uit San Francisco over 't daar aanhangig gemaakte proces, zij is niet alleen van belang door de vele bijzonderheden, die zij over 't verloop der intrigues bevat, maar de correspondent heeft een ruime plaats gegeven aan de rol vervuld door onzen landgenoot Douwes Dekker, die een poos aanleg scheen te toonen om in onze Oost de rol van een baanbreker te gaan vervullen, en die nu in dit strafgeding 't graf voor zijn reputatie gevonden heeft.

In No. II der artikelen, gedagteekend van 25 November '17 (N.R.Ct. 17 Jan. avondbl. B), komt een korte samenvatting van 't plan voor, die wij, om 't geheugen op te frissen en de vroegere gegevens aan te vullen eerst overnemen. De conspirators wilden de Britten uit Britsch-Indië verjagen. Militaire expedities zouden worden uitgerust, die Indië van twee kanten tegelijk zouden aanvallen, namelijk een uit Manilla, China, Japan en Siam, uit welk land de hoofdaanval zou worden gericht op Burma. De andere expeditie zou zich meester maken van 't Suez-Kanaal en daarna, via Perzië en Afghanistan, tot Indië doordringen. Voor den aanval op Siam zouden wapens en munitie worden bijeengebracht in de stad Phkoh, tot dat 't leger bij een gebracht zou zijn. Daar zich in de Vereenigde Staten in 't geheel maar ongeveer 10.000 Hindoes bevinden, wier overbrenging in groot aantal voor zoover al genegen niet wel doenlijk was, kon niet op een verbijsterend groot aantal recruten gerekend worden. Ook de aanvoer van wapens en ander oorlogsmateriaal was niet afdoende te regelen om iets van beteekenis uit te voeren. Als 't eerst noodzakelijke werd het binnensmokkelen van opruiende lectuur beschouwd, waardoor in Br. Indië een grootere aanhang verkregen moest worden.

Het te San Francisco gedrukte Hindoeblad „Ghadr”, 't Arabische woord voor revolutie, werd in groot aantal gedrukt en 't is aan te nemen dat een deel zijn weg naar Br. Indië gevonden heeft.

De leiders van 't complot in San Francisco werden tijdens den oorlog in contact gebracht met 't Deutsche consulaat-generaal, en de militaire adviseur van dat consulaat, von Brincken, kreeg de leiding in handen van de uitvoering der militaire plannen. 't Ministerie van buitenlandsche zaken te Berlijn bleek intusschen niet onverdeeld tevreden over de voorbereiding der plannen. Minister Zimmermann besloot eenige der Hindoeleiders te laten overkomen. Daar werd de Hindoe Chakravarty officieel tot opperste leider van de samen-zwering in Amerika benoemd. De officier van justitie, die de zaak grondig onderzocht heeft, alvorens zij aan 't oordeel der jury en der rechtbank onderworpen werd zal de verhouding van de leiders tot 't departement van buitenlandsche zaken te Berlijn bewijzen met behulp van papieren, welke de geheime dienst heeft weten meester te worden.

't Complot bepaalde zich niet tot Duitschland en Amerika, er werd hulp verleend aan samenzweerders in Nederland, Rio de Janeiro, Genua, Zwitserland, Noorwegen, Denemarken en Italië. In Amerika waren hoofdkwartieren gevestigd te New-York, San Francisco, Honolulu. De Deutsche consuls te Manila, Batavia, Sjanghai, Nanking en Yokohama waren werkzaam in de conspiratie betrokken.

't Overbrengen van wapens en munitie heeft tot menige avontuurlijke poging geleid, maar is overigens, zooals de geheele onderneming op één mislukking uitgelepen.

Behalve hetgeen door de Engelsche politie reeds vooraf ontdekt was, en voor een gedeelte mede als gevolg hiervan, hebben de bekentenissen en verklaringen van hen, die min of meer in 't complot betrokken zijn geweest, den officier van justitie waardevolle gegevens bezorgd. Onder hen, die ook hierbij tot de hoofdfiguren behooren, neemt Douwes Dekker een eerste plaats in, wij zullen in ons volgend nummer hierover 't een en ander overnemen.

Naar 't zich laat aanzien gaat de strekking van 't betoog van den openbaren aanklager in de richting van een ontheffen van de Hindoes, die zich hebben laten overreden en meeslepen, en van een ten volle doen uitkomen van de schuld van Duitschland, dat misbruik heeft gemaakt van de destijds nog bestaande vriendschappelijke verhouding tot de V. S. Zijne consuls hebben gedekt door hun officieele positie, zich in een neutraal land ingelaten met een samenzwering die gericht was tegen een met Amerika eveneens bevriend land.

Perzië vrij.

Trotzky heeft, als 't bericht betrouwbaar is, den Perzischen gezant te St. Petersburg medegedeeld, dat de bolsjewiki regeering de Britsch-Russische overeenkomst van 1907 betreffende Perzië voor ongeldig verklaard, daar zij tegen de vrijheid en onafhankelijkheid van 't Perzische volk is gericht. Bovendien worden alle verdragen buiten werking gesteld, die vóór of na deze overeenkomst zijn gesloten en in eenig opzicht 't Perzische volk in zijn vrijheid hebben beperkt. Mede zou 't zoo spoedig mogelijk ordelijk terugtrekken den Russ. troepen uit Perzië zijn toegezegd.

De Congo verpand aan Engeland.

't Verhaal dat België om fondsen beschikbaar te krijgen voor de exploitatie van Congo tijdens den oorlog, een gedeelte van de kolonie aan Engeland zou hebben verpand is, spoedig nadat 't in omloop kwam, door den Belg. minister van koloniën Renkin tegengesproken, hij gaf de verhouding toen reeds duidelijk aan. Intusschen is 't gerucht nu weer op nieuw door de Norddeutsche Allg. Ztg. opgedischt en hoewel in deze mededeeling en in 't weder herhaalde antwoord van minister Renkin geen nieuwe noot is aangeslagen, meenen wij de kwestie niet onopgemerkt voorbij te moeten gaan, nu de pers er weer aandacht voor vraagt, en de N.R.C. er een uitvoerig telegram over gaf.

Renkin zegt dat 't waar is dat de Belg. Congo tijdens den oorlog een leening van 90 milioenen in Engeland heeft geplaatst, maar 't heeft hiervoor geen pand moeten geven, noch in een vorm van gebied, inkomsten of mijnen. Integendeel Engeland heeft herhaaldelijk

zijn hulp aan België beloofd om bij 't sluiten van den vrede de ongeschondenheid van zijn koloniaal gebied te verzekeren. De fabel is ook officieel tegengesproken zoowel in de Deutsche bladen, als in de N.R.C. van 28 Jan. 1917 en in de meeste andere onzijdige bladen, alsmede in die der geallieerden.

De financiën van Congo zijn volkomen gescheiden van die van België. Congo dient in de behoeften zijner economische ontwikkeling te voorzien, ook bij de onverwacht hoge eischen welke de oorlog in dit opzicht is komen stellen, zoodoende moest de kolonie een grooter kapitaal in haar onderneming vastleggen. Hier toe heeft de leening van 90 milioenen gestrekt, die van Britsche gouvernement gekregen is, maar geen enkel pand is hiervoor gegeven. Beiderzijds bestaat vertrouwen op de toekomst.

Ook tegen de mededeeling van de Norddeutsche, volgens welke de bevoorrading van Congo sedert Juli 1917 aan de Ver. Staten zou zijn toevertrouwd, komt de minister op. De Congo doet zijn buitenlandsche inkoop zoowel in Frankrijk, als in Engeland, als in N. Amerika, evenals dit in vredetijd in België geschiedde, en de kolonie verkoopt hare producten ook aan al deze landen en zal dit steeds meer en meer doen. Hij ziet in 't hervatten van de campagne, die reeds afdoende gelogend was, een uiting van nijd van de Deutsche pers, omdat 't succes van Congo Duitschland een doorn in 't oog is.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Is Java overbevolkt?

Deze vraag behandelt de heer J. Habbema in het Febr.-Nr. van „Vragen van den Dag.” Overbevolking is, volgens schr., een woord, dat niet alleen schromelijk wordt misverstaan, maar ook misbruikt, o.a. om maatregelen te rechtvaardigen, waartoe men zonder die beweerde overbevolking niet zou overgaan. Zulk een maatregel noemt de heer H. de industrialiseering van Java.

In letterlijken zin beteekent overbevolking een te veel aan bevolking en denkt men daarbij van zoo'n land in de eerste plaats, dat er honger geleden wordt en dat vele menschen er uit emigreeren omdat zij in hun eigen land niet meer aan den kost kunnen komen. Van Java kan zulks nu geenszins gezegd worden; de economische toestanden zijn er beter dan 50 jaar geleden; was er vroeger dikwijls gebrek aan voedsel, thans komt voedselgebrek op groote schaal of hongersnood nooit meer voor, terwijl toch de bevolking in die halve eeuw verdubbeld is.

Waar blijft dan het verontrustende van Java's zoogenaamde overbevolking? vraagt de heer H. ten slotte.

Toekomst der Bataks.

In het Febr.-Nr. van „De Gids” schrijft de heer M. Joustra over de toekomst der Bataks (met schetskaartje van de Bataklanden). In hoofdzaak behandelt de bij uitstek bevoegde schrijver het onderwijs zooals het thans is geregeld en zooals het z.i. behoort te worden ingericht. Voor de harmonische ontwikkeling der Bataksche maatschappij en ter voorkoming van een al te zeer verstandelijke, quasi geleerde opleiding, acht hij noodig: 1o. Aanvulling van het tegenwoordige onderwijs (zendings- en gouv.-scholen) met onderwijs in handenarbeid, in de beginselen der economische en der

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog. Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

J. BRAND

Tailleur pour Dames.

Fourrures - Amazones

LA HAYE,

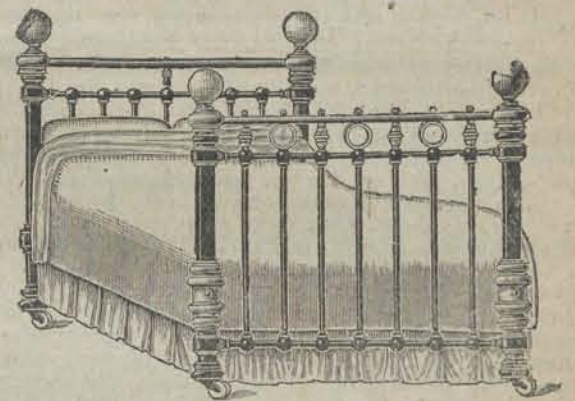
26 Papestraat - Téléph. Interc. 5599.

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Hotel Paulez,

Korte Voorhout :: Den Haag.

Iederen namiddag van 3.30 tot 5.30 uur

Afternoon-Tea-Concert.

DE DIRECTIE.

VAN RIJN & SCHILPEROORD

Meubelfabrikanten.

Anna van Buerenstraat 157 - Telefoon H. 679

'S-GRAVENHAGE.

Desgewenscht worden alle soorten Meubelen naar teekening vervaardigd

CLASIE, CASPERS & Co

Specialiteit in Imitatie Antiek-Meubelen

Complete Woning-Inrichting

PRINSEGRACHT 699

TELEFOON 3739

bij de Leidschestracht

AMSTERDAM.

DENS' Schoenenmagazijn

SPIJ No. 6, bij de Lange Poten.

DEN HAAG.

Filialen: Tilburg en 's-Hertogenbosch.

Groote sorteering

Avond- en Gelegenheid-Schoeisel

R. Weynberg & Co

Hofmannanciers

MODERNE MAGAZIJNEN VAN HEEREN- EN JONGENSKLEEDING, gemaakt en op maat.

Specialiteit Indische Uitrustingen

UNIFORMEN, GALAKLEEDING.

AMSTERDAM, { Leidschestracht 1e v. Swindenstraat Ferd. Bolstraat Nieuwendijk	DELFT, { 's-HERTOGENBOSCH. 's-HERTOGENBOSCH. MIDDELBURG. EINDHOVEN. MAASTRICHT. VENLO.	Markt Markt Snellestraat Langedelft Rechtstraat Grootte Staat Vleeschstraat
ROTTERDAM, { Binnenweg Mariaplaats Botermarkt Damstraat		
UTRECHT, LEIDEN, ZAANDAM.		

Hoogfijne Maatzaken
doch
geen tailleursprijzen

F^a Wed. TH. J. VAN ZUTPHEN

TELEFOON 1654

RIDDERSTRAAT 20

HAARLEM

Bewaarplaatsen voor Inboedels.

MEUBELMAKERS.

BEHANGERS.

handelswetenschappen en in land- en tuinbouw en vee-
verzorging; 2o. algemeene deelneming van de vrouwe-
lijke jeugd aan het elementair onderwijs. Ook het
vraagstuk der opvoeding onderwerpt de heer J. aan
eene beschouwing.

Neerlandia.

Ds. v. Lingen geeft in het Febr.-Nr. weer een causerie
over verschillende Indische onderwerpen van den
dag. Verder bevat dit Nr. o.m. een artikel van den
heer F. Oudschans Dentz over de kolonie Suriname,
welke meer en meer in het teeken der belangstelling
komt te staan; verleden jaar, toen de kolonie 2½ eeuw
in Nederlands bezit was, is er veel over geschreven
en nu verwachten we weer een vloed van geschrift
naar aanleiding der zooveel verschenen brochure van
den gep. districts-commissaris B. Boekhoudt, getiteld:
De verkoop van Ned. West-Indië een algemeen Neder-
landsch volksbelang.

Kweekschool voor Inl. schepelingen te Makassar.

Aan deze jonge inrichting wijdt de heer F. de Boer
eene beschouwing in het Marineblad (Nr. van 1 Febr.).
We lezen daarin dat tot nu toe (d.w.z. Aug. 1917) op
de school 120 jongens waren aangenomen, bijna uit-
sluitend Christen-Menadoneezen van den leeftijd van
16—21 jaar, die zonder uitzondering uitstekend vol-
doen. „Ze zijn” — aldus letterlijk de schr., „door aan-
leg en overlevering, goede militairen; ze voelen voor
den militairen stand, de militaire vormen en exerci-
tien. 't Is een lust om met hen een militaire wandeling
te maken; een ieder doet z'n best er zoo keurig moge-
lijk bij te loopen en het zoo lang mogelijk vol te hou-
den. Men behoeft zoo goed als nooit te waarschuwen.
Ook in den dagelijkschen dienst geven ze nooit last,
alles geschiedt in den looppas en in hun vrijen tijd zijn
ze zeer ordelijk en rustig. Daarbij zijn ze weetgierig,
leerzaam en bevattelijk. In de Minahassa gaat tegen-
woordig nagenoeg elke jongen tot zijn 10e jaar min-
stens naar school, en wie 't maar eenigszins betalen
kan, neemt er lessen bij, vooral in 't Nederlandsch.”

Verder hoorde schr. van de 12 jongens, die in April
1917 klaar aan de vloot afgeleverd zijn, niets dan
gunstigs en van de jager-commandanten, en van de
officieren en ook van enkele Europeesche schepelingen
die hij sprak. Na zeer korten tijd ondergeschikt, deden
zij o.a. al dienst als onderofficier van de wacht, tot
ieters tevredenheid. Ook over hun ijver, hun correct
militair optreden en hun bescheidenheid ging maar
één roep: „Uitstekend, zeer bruikbare jongens.”

Evenwel, elke medaille heeft haar keerzijde, zoo
ook deze. Schr. wijst er nl. op, dat deze Minahassa's
door hun meerdere ontwikkeling, ook andere eischen
stellen dan de minder ontwikkelde en eenvoudiger
Javanen bij de Marine. Zijn zij — als Christenen —
bij het leger met Europeanen gelijk gesteld wat voe-
ding, kleeding en betaling betreft, bij de marine daer-
entegen zijn ze Inl. schepelingen; evenals iedere
andere niet-Europeaan krijgen zij dezelfde voeding als
de andere Inlanders. Verpleging in een hospitaal heeft
4e kl. plaats en ze moeten dan een sarong dragen, iets
wat hun buitengewoon hindert. Schr. acht het een
plicht om hen bij die grieven tegemoet te komen,
anders gaan ze na beëindiging van hun dienstverband
zeker weg en komt er een ontevreden element méér in
de Marine.

Chung Hwa Hui Tsa Chih.

Van dit op ongeregelde tijden verschijnende tijds-
chrift der Chineezen in Nederland en Nederlandsch-
Indië, tevens orgaan van de Chineezen-Vereeniging
„Chung Hwa Hui”, is een dubbele afl. verschenen.
„Onder meer bevat zij de volgende opstellen (in de
Hollandsche taal, gevolgd door een Maleische ver-
taling). „Vastgelopen”, door Mr. P. H. Fromberg (een
betoog dat door het gebrek aan rechterlijke ambte-
naren de verdere uitbreiding der landgerechten op de
wijze als men zich voorgenomen had niet kon ge-
schieden; tevens een pleidooi voor de instelling eener
Indische juristenschol, om naast het Europeesch per-
soneel een geschoold Indisch personeel, volledig op-
geleide Indische juristen te verkrijgen. — Chineezen
en volksgezondheid, door H. F. Tillema. — Kweek-
school voor Chineesche onderwijzers, door Tan Ping
Te. — Het Indisch-Notariaat en het Nederlandsch
onderdaanschap, door Li Tjwan Tien. — Uit ons op-
stellenschrift. II. Het Chineesche meisje en de arbeid.
III. Volksraad. — Oost en West, door Kwa Tjoan
Sioe. — Vrouwenhandel, door Sin Ki Ay.

Fabrieksnijverheid in Ned.-Indië.

In het Febr. Nr. van het Tijdschrift der Maatschappij
van Nijverheid eens beschouwing van den heer Meeu-
wesch over fabrieksnijverheid in Ned.-Indië, naar aan-
leiding der eerste publicatiën van de commissie tot
ontwikkeling dier nijverheid.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van No. 44: De Karo-Bataks (vervolg). —
Iets over het leven en den werkring van den Binnen-
landschen Bestuursambtenaar op Java en Madoera,
door M. Sanders (vervolg). — Een fancy-fair ten be-
hoefte van Chineesch onderwijs in Soerabaya, door N.
— Op en langs de Barito. Herinneringen uit een Indisch
moerasland (vervolg).

Verslag 30ste Zendings-Conferentie.

Onder het opschrift „Alle geslachten” is (bij den
boekhandel van den Zendingsstudie Raad te 's-Hage)
verschenen het verslag van de 30e algemeene Nederl.
Zendings-Conferentie en van de Jaarvergadering van
het Nederl. Bijbelgenootschap (18—21 Juni 1917) te
Amsterdam.

Op die conferentie werden ook een aantal Indische
onderwerpen aan de orde gesteld, welke ten volle
verdienden in een boekwerk te worden vastgelegd en
waarop dezerzijds gaarne de aandacht wordt gevestigd.
Zoo geeft het geschrift een toespraak van zendeling
J. H. Blinde, getiteld: Kleinigheden uit het leven der
Europeanen in Indië, inderdaad een aardige causerie.
— Van Ds. J. Rauws een rede over de zending in onze
koloniën. — Van Mr. A. de Graaf over bescherming
van vrouwen en kinderen in Ned.-Indië. — Van

zendeling J. H. Meerwaldt over de vraag: Uit welke
motieven wordt de Inlander Christen? welk onder-
werp ook door den heer H. Ph. Ingwersen (doch in
het bijzonder met het oog op den Javaan) werd be-
handeld. — Ten slotte van zendeling J. A. F. Schut
een letterkundige bijdrage, getiteld: Barat-daja's
(naam voor wervelwind op het eiland Boeroe).

De Taak. Algemeen Indisch weekblad.

Van dit nieuwe orgaan werden (in één bezending)
de Nos. 5—13 ontvangen. Daar elk Nr. verschillende
korte opstellen geeft, is het ondoenlijk den volledigen
inhoud van al die nummers te geven, waarom een
keus wordt gedaan uit de interessanten voorraad: De
wajang, door Tjipto Mafigoenkoesoemo (No. 6—7). —
Geologische kaartering in Ned.-Indië, door Dr. D.
G. Escher en door L. F. van Gent (No. 6, 8 en 11). —
Koloniaal onderwijscongres, door R. A. Schotman (No.
7). — De Chineesche beschaving en het onderwijs in
Ned.-Indië, door Thung Liang Lee (No. 7). — Onder-
wijs en godsdienst, door G. de Raad. — De koorden
der koloniale beurs, door S. K. (No. 9 en 10). — Indië's
verdediging ter zee (No. 10). — Wat zeggen ons de
onlusten op de Buitenbezittingen? door Le Febvre en
H. s'Jacob (No. 10). — De voertaal op de Hollandsch-
Inlandsche scholen, door Insulindier. — De Centrale
Sarekat Islam, door S. K. (No. 12). — Wat zeggen ons
de onlusten in de Buitenbezittingen? door C. Lulofs
(No. 13). — De Buitenzorgsche verkiezingsactie (No. 13).

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 5: Prijs van suiker in eenige landen
op den 1en Febr. 1918, door Dr. H. C. Prinsen Geer-
ligts. — Aanteekeningen omtrent het onderhoud van
overjarige plantsoenen in den O. I. Archipel, door Van
Romunde. — Vezelstoffen, door Prof. Dr. G. van
Iterson Jr., besproken door Prof. Dr. P. van Rom-
burgh. — Begroting van Ned.-Indië voor 1918 (ver-
volg). — Economische toestand van Curaçao en de
Kleine Antillen. — Uitvoer van Java en Madoera. —
De overzeesche handel en den oorlog. — Kultuurber-
ichten. — Kleine mededeelingen. Enz.

Vereeniging Moederland en Koloniën.

Evenals in vorige jaren, heeft de vereeniging
„Moederland en Koloniën” een speciaal nummer van
haar orgaan gewijd aan eene bespreking van de jongste
Indische begroting. Behalve algemeene opmerkingen
van R. Zuiderhoff, bevat deze bundel: Justitie, door
Mr. J. W. C. Cordes. — Binnenl. Bestuur, door B.
J. Suermont en C. van de Velde. — Onderwijs, door
C. Lekkerkerker. — Landb., Nijverh. en Handel, door
J. Sibinga Mulder. — Burgerl. Openb. Werken, door
W. Elenbaas. — Govv. bedrijven, door K. H. H. van
Bennekom. — Oorlog, door H. A. Cramer. — Marine,
door G. P. van Hecking Colenbrander. — Plaatselijk
en gewestelijk zelfbestuur, door Mr. A. W. Hartman.

Midden-Celebes-expeditie.

Bij E. J. Brill te Leiden is onlangs verschenen deel
III van het werk: Geologische en geographische door-
kruisingen van Midden-Celebes (1909—1910), door E.
C. Abendanon, m.i. Dit derde deel bevat de palaeon-
tologie, beschreven door Dr. G. J. Hinde en G. F.
Dörfus en de petrografie, beschreven door Dr. W.
F. Gisolf; een en ander geïllustreerd en voorafgegaan
door een inleidend woord van den heer Abendanon.

Uit het Koloniaal Verslag van 1917.

Ter Landsdrukkerij te 's-Gravenhage is een over-

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Medan, Pekalongan, Probolinggo,
Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal,
Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 30.000.000.- Reserven f 14.800.000.-

„DE GLOBE”,
Maatschappij van Verzekering op het Leven
(zonder of met geneeskundig onderzoek),
tegen Invaliditeit en Ongelukken.
Goedgekeurd bij Koninklijke Besluiten.
Maatschappelijk Kapitaal ÉÉN MILLIOEN GULDEN.
Gevestigd: 'S-GRAVENHAGE, Plaats IIa.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Bataafsche Bank
Hoofdkantoor: 'S-GRAVENHAGE, Sweelinckstraat 180
Telefoon H. 7462.
VERZEKERINGEN, CREDIETEN,
DEPOSITO'S, HYPOTHEKEN, ADMINISTRATIËN
Bijkantoren: ARNHEM, DELFT, GRONINGEN, UTRECHT

Nederlandsche Lloyd - Amsterdam

OPGERICHT A^o 1853.
Maatsch. Kapitaal f 4,000,000.-. Reserven f 2,072,959.-
Hoofd-Directeur: J. TER MEULEN.

Brand- en Inbraakverzekering.

Kantoor voor Zuid-Holl.: Stationsweg 27, 's Gravenhage
Directeur: B. JANSEN.

Rotterdamsche Bankvereeniging
Kapitaal en Reserven f 65.000.000.-
ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE
Boompjes Rokin Mauritskade
Deilshaven Feijenoord Glashaven Schiedam Vlaardingen
Zaandam Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen
Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Depositos.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.
SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereeniging
Kapitaal en Reserven f 6.900.000.-
Hoofddirectie en Centrale Administratie te Utrecht.
Alkmaar Alphen a/d Rijn Amersfoort Apeldoorn Arnhem Assen Barneveld Bodegraven Boskoop Coevorden Culemborg Delft Den Burg (Texel) Deventer Doetinchem Dokkum Dordrecht Drachten Ede Franeker Geldermalsen Gouda Gorinchem Groenlo Groningen Harlingen Heerenveen Helder (den) Hengelo (O.) Hoogeveen Hoogezand Katwijk Leeuwarden Leiden Meppel Middelburg Oostburg Purmerend Schagen Schoonhoven Sliedrecht Sneek Stadskanaal Terneuzen Tholen Tiel Uithoorn Utrecht Veendam Veendam Vliedingen Wildervank Woerden IJmuiden Zeist Zierikzee Zutphen Zwijndrecht
DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

CREDIET- EN HANDELSBANK
voor Nederland en Koloniën
HEERENGRACHT 452 - AMSTERDAM
Verstrekt Credieten van f 1000.- af.

BLOM & VAN DER AA
ASSURANTIËN
AMSTERDAM, Beursplein 5 (Effectenbeurs).
TELEGRAM-ADRES: BLOMA—AMSTERDAM.
INTERC. TEL. NOORD:
Nos. 2247 — 3174 — 2192 — 7783 — 6704.
Belasten zich met de uitvoering van
assurantie-orders, **al of niet inclus**
oorlogsgevaar, onverschillig van
welken aard.

Coöperatieve
Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Hoofdkantoor: Rokin 55, Amsterdam.
CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke
zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en
verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

ling, moet voor zaken als deze de belangstelling van het geheele volk gewekt worden en moet men in een taal spreken, welke dat geheele volk bereikt; men moet de reclame te baat nemen.

Het woord reclame heeft misschien een onaangename klank, doch indien men in deze iets bereiken wil, moet men de consequenties aandurven.

Dit nu heeft hij in zijn brochure trachten te verdedigen. Op de daarin ontworpen plannen voor 't oogenblik verder in te gaan, acht spr. niet noodig. Hij heeft die alleen als voorbeeld bedoeld.

Spr. wil alleen nog mededeelen, hoe hij zich voorstelt deze zaak in het leven te roepen met medewerking van andere belangstellenden. In de eerste plaats moet geld gezocht worden, om dan als er genoeg is om in zee te steken, een bureau op te richten, waarin tegenwoordigers van Regeering, vereenigingen en geldgevers zitting zullen moeten hebben.

Dit zal niet gemakkelijk zijn, ook niet om de reclame-idee overal ingang te doen vinden, maar spr. is vol hoop. Een achttal jaren geleden is spr. bij zijn poging op onoverkomelijke bezwaren gestuit, thans zal hij het nog eens beproeven. Lukt het weder niet, dan zal hij het over eenige jaren weder beproeven, als Nederland dan tenminste nog koloniën heeft.

De Voorzitter dankt den heer Van de Rivière, dat hij voor de uitwerking zijner denkbeelden den steun van „Oost en West” heeft gezocht, waarin een erkenning van de beteekenis dezer vereeniging ligt opgesloten.

„Oost en West”, opgericht in een tijd toen de belangstelling in onze koloniën zoo goed als niet bestond, heeft steeds naar beste krachten medegewerkt om die belangstelling te vergrooten. Wij hebben — vervolgde spreker — Uw pogen dan ook met genoeg gezien en willen aan de uitvoering gaarne naar vermogen medewerken. Hoe dit het best zal geschieden, is thans nog niet vast te stellen. Het zou misschien raadzaam zijn een tweede bespreking te houden, waartoe dan ook de heeren, die hun instemming met de in de brochure vervatte denkbeelden hebben betuigd, zouden moeten worden uitgenoodigd.

Alvorens hierop nader in te gaan, wil de Voorzitter eerst vragen of ook een der aanwezigen iets te zeggen heeft.

De heer Van de Rivière deelt daarop mede, dat hij zich reeds met enkele invloedrijke personen in verbinding heeft gesteld en dat hem is aangeraden om met het doen van verdere stappen te wachten tot den afloop der Kamerverkiezingen, waarin misschien iets met betrekking tot het plan zou kunnen worden aangevoerd. Hieraan zal hij natuurlijk gevolg geven. Daarna zal hij door persoonlijk bezoek de belangstelling en den steun van invloedrijke personen trachten te verwerven en wanneer dit gelukt is, elke hulp van „Oost en West” met beide handen aangrijpen.

Natuurlijk heeft spr. niet nagelaten de medewerking van het „Koloniaal Instituut” in te roepen. Over het geheel is zijn poging goed ontvangen en zullen scherp omschreven voorstellen wel gunstig overwogen worden.

Ook hoopt spr. de gemeenten, die hem acht jaar geleden hebben willen steunen, weder bereid te zullen vinden zulks ook thans te doen.

De heer Brondgeest vindt het aanbevelenswaard om dadelijk een comité te vormen, dat zich zal belasten met het inzamelen van gelden. Dit comité zal in de eerste plaats moeten worden gevormd uit de heeren, die hun adhaesie met de plannen hebben betuigd, maar indien dit onverhoopt niet mogelijk zal zijn, uit andere leden. Dit comité zal dadelijk de brochure in studie moeten nemen, om zich daaruit voor den aanvang een begrensde programma tot taak te stellen.

De heer Van de Rivière zegt, dat het ook het plan van het Nationaal Secretariaat is, om, zoodra de zaak in gang is gebracht, de werkzaamheden geheel aan een zelfstandig comité over te dragen, en het Secretariaat kan zich dan terugtrekken.

Waarop de heer Brondgeest te kennen geeft, dat hij er de voorkeur aan zoude geven, niet meer te wachten doch al dadelijk het comité samen te stellen.

De heer Scholch zegt, dat hem de bedoeling van den heer v. d. Rivière niet duidelijk is, en zou willen vragen: „Wat verwacht de heer v. d. Rivière eigenlijk van „Oost en West”?” Onze vereeniging zal alleen in deze niet veel kunnen doen; de hulp van alle vereenigingen, welke zich in gelijke richting bewegen, zal noodig zijn; in de eerste plaats die van het „Koloniaal-Instituut”. Verwacht de heer v. d. Rivière nu van „Oost en West” dat het deze vereenigingen tot samenwerking bijeen zal roepen, of wil hij dat zelf doen?

Ook in de brochure is een cardinaal punt hem niet duidelijk. Er wordt daarin nergens gesproken van een stamkapitaal. Acht de inleider dit niet noodig?

Voor wat de West betreft, is spr. het met den heer Brondgeest eens. Met de propaganda voor onze West behoeft nergens op gewacht te worden; de belangstelling daarvoor begint thans juist grooter te worden en men moet het ijer smeden terwijl het heet is. „Oost en West” zou in deze iets kunnen doen.

Met de reclame-idee kan spr. zich ook niet vereenigen; hij vindt reclame te schreeuwerig voor dit hooge doel en acht propaganda en een kalm vooruitgaan beter. De heer Zuyderhoff vraagt of de heer v. d. Rivière ook reeds met den Minister van Koloniën gesproken heeft.

De heer v. d. Rivière deelt daarop mede, dat hij wel degelijk aan een stamkapitaal heeft gedacht, en daarvoor ongeveer f 800.000. — noodig acht. Men zal trachten eenige groote lichamen en gemeenten tot deelname over te halen en hoopt dan, dat de Regeering zal willen bijspringen, desnoods bij wijze van voorschot.

Wat de reclame betreft, spr. blijft die noodig achten, omdat men alle lagen van het volk moet bereiken.

Spr. heeft nog geen poging gedaan om den Minister over de uitvoering van zijne plannen te spreken, doch hij zal nu trachten een audiëntie te verkrijgen.

De heer Zuyderhoff wil nog even waarschuwen, dat men van de geldelijke deelname van groote handelslichamen na den oorlog niet al te veel moet verwachten. De oorlog heeft gemaakt dat Indië voor afvoer van zijn producten naar andere markten heeft moeten zoe-

ken en die ook grootendeels heeft gevonden. Een terugkeer tot den ouden toestand, waarbij Nederland eigenlijk haar eenige markt was, zal niet mogelijk zijn. Nederland zal dus op den duur een groot deel van zijn handelsinkomsten moeten missen en de handelslichamen, die dit in de eerste plaats zullen voelen, zullen niet zoo geneigd zijn groote bedragen aan de propaganda voor Indië te offeren.

De heer Brondgeest zou het betreuren, indien in deze vergadering niets besloten zou worden. Hij geeft daarom in overweging een samenkomst van vereenigingen te bewerken, om een scherp omlind program te behandelen en dan bij de Regeering om steun aan te kloppen.

De Voorzitter merkt op, dat wel een besluit genomen is, n.l. om te wachten met eenige actie tot na mogelijke besprekingen in de Kamers. Spr. hoopt dat de heer v. d. Rivière dan met voorstellen zal komen en dankt hem inmiddels voor de gegeven inlichtingen.

De heer v. d. Rivière betuigt zijn dank voor hetgeen hij hier gehoord heeft. Het zal hem aangenaam zijn een volgende vergadering bij te wonen, waarin hij dan hoopt den loop der zaken te melden en verdere plannen te bespreken.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter de vergadering.

De Secretaris, E. F. GROOSS.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

**Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.**

N. V.

Joallerie Artistique

Directeur J. STELTMAN.

NOORDEINDE 21, DEN HAAG.

*Rustige vorm,
Onberispelijke afwerking,
Prima materiaal,*

zijn drie eischen, waarmede wij rekening houden
bij de vervaardiging van onze *Bijoux* en *Zilverwerk*

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren
verkrijgbaar:

**De Indische
Rijsttafel.**
Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND

DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”

3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

HEILGYMNASIEK EN MASSAGE
Joh. MEBIUS. Scheveningen.
Badhuisweg 67. Telef. 5.1850.

In echt en imitatie
KANTEN
FESTONS
LINGERIES
KLEEDJES
ENZ.
hebben wij een ruime keuze.

M. & J. TOEMAN, Spuistraat 67, Den Haag
Telefoon H. 2009

HOPLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage Hoofdkantoor: AMSTERDAM Filiaal: Arnhem
Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
Tel. H. 3493. Interc. Tel. 389. Tel. 280.

Prijscouranten worden
op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

Fa. A. & B. SCHMEINK
Spuistraat 256 - AMSTERDAM - Telef. N. 200
Fabriek van Chirurgische Instrumenten.
*Operatiemeubilair, Verplegingsartikelen,
Kunstledematen, Bandages, enz.*

**Regulateurs
Westminster Carillons**
SPECIAAL VOOR INDIË.
ZENITH en WALTHAM HORLOGES
in goud en zilver.
Grootste sortering. - Laagste prijzen.
J. A. J. REMMERS, Molenstraat 35.....
t/o de Oude Molstr.

**Gas-, Waterleiding- en Electriciteits-
Maatschappij**
voorheen I. SELTEN.
ROTTERDAM, Coolsingel 50, Telefoon Interc. 847.
'S-GRAVENHAGE, Lange Houtstr. 8, Tel. Interc. II 715.

Installateurs van
Gas-, Water- en Electr. leidingen.

**BADEN, GEYSERS EN
SANITAIRE ARTIKELEN.**

Steeds voorradig:
PHILIPS GLOEILAMPEN,
in alle lichtsterkten.

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
 ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
 ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.

Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en praktische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse,
 Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.

Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

Vereeniging OOST en WEST.
 Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
 Teeken- en Schilderlessen.
 Lessen in moderne talen.
 Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
 Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
 Handwerklessen.
 Schrijf-, Kopieer- en Vertaalwerk.

Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
 Dame als Hoofd - of hulp in de huishouding.
 Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
 Kinderjuffrouw in Indië.
 Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
 Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **leplan 11**.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
 Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
 S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
 IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere infor-
 maties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
 MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam —
 Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.01; 50 ex. f 2.80,

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: De Kolonie Suriname, door REMAN IRUS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Recteur van het Colégio „Santo Tomás” te Curaçao. Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankkosten

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.) Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankkosten.

No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankkosten.

N.B. Beloofd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Kantooropleidingscursus
 f 12.-, f 14.-, f 16.- per maand
 en verder clubjes voor elken leeftijd.

..... **Anneveldt-Pitmanschool**
 Amsterdam, Singel 386 - Haarlem, Ged. O. Gracht 14
 Nijmegen, Arksteestraat 19

Anneveldt.
 Typen - Stenografie - Talen - Boekhouden

T. P. SCHUILING
 DEN HAAG
 VEENKADE 19 - TEL. 9391

Blik-
 groenten.
 Vleesch-
 waren.
 Soepen.

Sausen.
 Pickles.
 Jams.
 Fruit.
 Enz.

Verduurzaamde
 Levensmiddelen

HEEREN MODE-ARTIKELEN.
HOEDEN.

G. Jonkhoff

HEERESTRAAT 12 - GRONINGEN - TELEF. 1083.

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
 VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting
 voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

BEDWATEREN

Zij, die aan bovengenoemde kwaal lijdende zijn, kunnen **algeheele genezing** bekomen, door het gebruik van het middel van den Med. Docts. Arts H. L. F. RUDING.

Voor verdere inlichtingen zich per brief te wenden **Z.-O. Buitensingel 58, Den Haag.**

C. HOYNG,
 Spuistraat 20-22 Den Haag.
 AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
 VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

Inrichting voor Zenuwzieken en Hulpbehoevenden
 KONINGINNEWEG 1 - AMSTERDAM
 Telefoon ZUID 828.

OPNAME VOOR TIJDELIJK EN DOORLOPEND
 Zuster C. G. SOER,
 Gedipl. Verpleegster Ned. Ver. v. Psych. en Neurologie.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

N.V. Electrotechnisch Ingenieur- en Installatiebureau
v/h B. L. VOGELS-DOLHAIN
's-Gravenhage.

ELECTRISCHE VERLICHTINGEN
ELECTRISCHE SCHELGELEIDINGEN
ELECTRISCHE URWERKEN
ELECTRO-MOTOREN
TELEPHONEN
BLIKSEMAFLEIDERS

ORNAMENTEN
als: Kronen, Wandarmen, Pendants, enz.
IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN.

MONSTERZALEN:
1ste van den Boschstraat 10
hoek Juliana van Stolberglaan.

J. FONDERIE Jr. Kort Achterom No. 17,
(achter de Veenestr.)
's Gravenhage, Tel. 6102. - Gevestigd sedert Ao 1839.

Specialiteit in: STAALWAREN.
Groote sortering in TAFEL- en DESSERTMESSEN
ZAKMESSEN, SCHEERMESSEN,
SCHEERAPPARATEN SCHAREN.

Comm. Ven. Onderlinge Transport Mij.
POLMAN, HOELEN & Co.
KANTOOR: WEERDJESSTR. 83 ARNHEM TELEFOON INTERC. No. 945.

Verhuizingen onder garantie.
Bergplaats voor Inboedels.

Naaml. Venn.
N.A.S.C.O.
Nederl. Ass.-, Spaark.- en Cred.-Onderneming
Goedgekeurd bij Kon. Besluit.
Maatschappelijk Kapitaal f 250000.00.

Aangename en goed loonende werkring
voor *Vertegenwoordigers(sters)*.

Hooge provisie.
VRAAGT INLICHTINGEN.
Hoofdkant.: 's-GRAVENHAGE, Theresiastraat 84

Premie-Obligatiën.

3 pCt. 120 Ned. St. L.
3 pCt. 120 Ned. St. L.

„HUIZE ZEELANDIA”
Pension van Statenlaan 100
den 1sten Rang. DEN HAAG.

Telefoon Schev. 2231.
PRIMA REFERENTIËN. BILLIJKE PRIJZEN.
Aanbevelend, Mevr. J. KOOPMAN.

L. E. NIEUWENHUIZEN
LEIDEN - HOLLAND

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
Groen „ (tusschensoort)
HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels”
SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.— per maand,
desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, v/h. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 's GRAVENHAGE. Tel. H. 1403

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Onze Voorjaarsartikelen zijn in bewerking.

Wij brengen dit seizoen nog een mooie keuze

PEIGNOIRS - KINDERJURKEN
BLOUSES - KINDERMANTELS

DIEREN-TUIN
Den Haag

Aangifte voor het Lidmaatschap kan dagelijks geschieden ten kantore **Benoordenhout 2** en bij den Portier aan het hoofdhek.

Invullingsbiljetten en voorwaarden worden ook op verlangen toegezonden.

De contributie gaat in met de maand, volgende op die van de aangifte. Voorloopige toegangsbevisen worden dadelijk verstrekt.

Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium, Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorlopend toezicht, Sociëteit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen.

Hotel de Oude Doelen

In het groote Restaurant Maaltijden volgens de Kaart en tegen vaste prijzen:

Lunch f 3.— per couvert
Diner Concert. . . f 5.— idem.
Souper Concert . f 3.— idem.

„THÉ CONCERT”
Thé Complet f 1 25 p. p.
DE DIRECTIE.

C. P. MEIJS Lzn.,
Prins Willemstraat 2-4, SCHEVENINGEN, Tel. Sch. 652

FABRIKANT VAN
Hotel-Restaurant-Fornuizen
Nieuwste systeem. Attesten ter inzage.

J. v. MOORSEL
Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS
in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.

STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
FLANEL en KATOEN.

NIUWENDIJK 194—196 AMSTERDAM.
Mantels, Mantelcostumes, Costumerokken.

Dames OVERHEMDEN, in gestreept en effen
van af f 2.95 tot f 6.75
Waschechte zijden BLOUSES, gemoest . . . f 5.90
COSTUMEROKKEN, prima coupe f 12.50

2de Hands Meubelmagazijn
J. C. FERON,
VEENKADE 20 DEN HAAG
STEEDS IN- EN VERKOOP.
Atelier voor herstellingen en veranderingen.
Gevestigd sedert 1880.

Holland-Canada Hypotheekbank, 's Gravenhage
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.

5 pCt. PANDBRIEVEN
tegen beurskoers. Uitstaand bedrag Pandbrieven ruim f 13.000.000.—.

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid